GÜLNAR AĞZI
(GÜLNARCA)

F. SAADET BİLİR

Her hakkı saklıdır ©Aralık 2009 | F. Saadet Bilir

Bu yapıtın tüm hakları yazarı F. Saadet Bilir'e aittir. Yazarın izni alınmadan -tümü ya da bir bölümü- tekrardan basılamaz, aktarılamaz, çoğaltılamaz. İzinler için yazarın web sitesi www.saadetbilir.com' dan ziyaretçiler sayfasından mesaj gönderilebilir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 5
ÇALIŞMADA KULLANILAN İMLER 8
1. DİLİMİZ 9
1.1. Dil 9
1.2. Konuşma 9
1.3. Konuşma Dili 9
1.4. İdyolekt 9
1.5. Ağız 9
1.6. Diyalekt (Lehçe) 9
1.7. Yazı 9
1.8. Yazı Dili 9
2. SESBİLGİSİ 11
2.1. ÜNLÜLER 11
2.1.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ 11
2.1.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi 11
2.1.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması 13
2.1.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması 16
2.1.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi 18
2.1.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması 20
2.1.1.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi 22
2.1.2. ESKİ TÜRKÇE ŞEKİLLERİYLE KORUNAN SÖZCÜKLER 24
2.1.3. ÜNLÜ TÜREMESİ 25
2.1.3.1. Ön Türeme 25
2.1.3.2. İç Türeme 26
2.1.3.3. Son Türeme 27
2.1.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ 27
2.1.4.1. İç Ses Düşmesi 27
2.1.4.2. Son Ses Düşmesi 28
2.1.4.3. Söz Öbeklerinde Ses Düşmesi 28
2.1.4.4. Orta Hece Düşmesi 28
2.1.5. ÜNLÜ BİRLEŞMESİ 29
2.1.6. HECE YUTULMASI (HECE KAYNAŞMASI) 29
2.1.7. UZUN ÜNLÜLER 31
2.1.8. KISA ÜNLÜLER 35
2.2. ÜNSÜZLER 35
2.2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ 35
2.2.1.1. Ötümlüleşme (Tonlulaşma, Sedalılaşma) 35
2.2.1.2. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma, Sedasızlaşma) 40
2.2.1.3. Süreklileşme 42
2.2.1.4. Süreksizlik 45
2.2.1.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Yer Değiştirmeler 48
2.2.1.6. Süreksiz Ünsüzler Arasında Değişmeler 55
2.2.2. ÜNSÜZ BENZEŞMELERİ 56
2.2.3. ÜNSÜZ AYKIRILAŞMASI (BENZEŞMEZLİK) 58
2.2.4. ÜNSÜZ TÜREMESİ 58
2.2.4.1. Öntüreme 59
2.2.4.2. Ortatüreme 59

2.2.4.3. Sontüreme ... 60
2.2.5. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME (METATEZ, ÖTESİNE YERLEŞTİRME) 61
2.2.5.1. Yakın Yer Değiştirmeler ... 62
2.2.5.2. Uzak Yer Değiştirmeler ... 64
2.2.6. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ ... 65
2.2.6.1. Sözcüğe Ulanan Eklerle İkizleşme ... 65
2.2.6.2. Sözcük Kökünde İkizleşme ... 67
2.2.7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ ... 69
2.2.8. ÜNSÜZLER UYUMU (ÜNSÜZLER BENZEŞMESİ) ... 73
2.2.9. ÜNLÜLERİN ÜNSÜZLERE ETKİSİ ... 75
2.2.10. ÜNSÜZ YUMUŞAMASI ... 75
3. SÖZCÜK BİLGİSİ ... 78
3.1. SÖZCÜK YAPIMI ... 78
3.2. YAPIM EKLERİ ... 78
3.2.1. AD SOYLU SÖZCÜKLERDEN AD SOYLU SÖZCÜK TÜRETEN EKLER ... 78
3.2.2. EYLEMLERDEN AD SOYLU SÖZCÜK TÜRETEN EKLER ... 80
3.2.3. AD SOYLU SÖZCÜKLERDEN EYLEM TÜRETEN EKLER ... 81
3.2.4. EYLEMLERDEN EYLEM TÜRETEN EKLER ... 82
3.3. SÖZCÜK TÜRLERİ ... 82
3.3.1. ADLAR (İSİM) ... 82
3.3.1.1. Ad İşletme Ekleri ... 82
3.3.1.1.1. Çokluk Ekleri ... 82
3.3.1.1.2. Ad Durumları ... 83
3.3.1.2. “ile “ İlgecinin Ek Olarak Kullanılması ... 83
3.3.1.3. İyelik Ekleri ... 84
3.3.1.4. Ad Tamlamaları ... 85
3.3.1.5. Bileşik Adlar ... 86
3.3.1.5.1. Ünlü Değişmesi ... 86
3.3.1.5.2. Ünlü Düşmesi ... 86
3.3.1.5.3. Ünsüz Değişmesi ... 86
3.3.1.5.4. Ünsüz Düşmesi ... 87
3.3.1.5.5. Ünsüz Türemesi ... 88
3.3.1.5.6. Ünsüzlerde Yer Değiştirme (Metatez, Ötesine Yerleştirme) ... 88
3.3.1.5.7. Ünsüz İkizleşmesi ... 88
3.3.2. ÖNADLAR (SIFAT) ... 88
3.3.2.1. Önad Tamlamaları ... 88
3.3.2.1.1. Pekiştirme Önadları ... 89
3.3.2.1.2. Önadlarda Küçültme ... 89
3.3.2.1.3. Önad Türeten “-(de)ki Eki ... 90
3.3.3. ADILLAR (ZAMİR) ... 90
3.3.3.1. Sözcük Biçiminde Adıllar ... 90
3.3.3.1.1. Kişi Adılları ... 90
3.3.3.1.2. Gösterme (İşaret) Adılları ... 91
3.3.3.1.3. Belgisiz Adıllar ... 92
3.3.3.1.4. Soru Adılları ... 92
3.3.3.2. Ek Biçiminde Adıllar ... 93
3.3.3.2.1. İyelik Adılı ... 93

3.3.4. BELİRTEÇLER (ZARF) ... 93
3.3.4.1. Yer, Yön Belirteçleri ... 93
3.3.4.2. Zaman Belirteçleri ... 94
3.3.4.3. Nitelik Belirteçleri ... 95
3.3.4.4. Nicelik Belirteçleri ... 95
3.3.4.5. Soru Belirteçleri ... 96
3.3.5. İLGEÇLER (EDAT) ... 97
3.3.6. BAĞLAÇLAR ... 99
3.3.7. ÜNLEMLER ... 99
3.3.7.1. Yansımalar (Yansılama) ... 100
3.3.8. EYLEMLER ... 100
3.3.8.1. Eylemlerin Çekimi ... 100
3.3.8.1.1. Kişi Ekleri ... 100
3.3.8.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri ... 104
3.3.8.2. Eylemlerin Çatısı ... 117
3.3.8.2.1. Nesne Çatısı ... 117
3.3.9. EYLEMSİLER (FİİLİMSİLER) ... 118
3.3.9.1. Eylemlikler (Adeylemler) ... 118
3.3.9.2. Ortaçlar (Önadeylemler) ... 118
3.3.9.3. Ulaçlar (Bağeylemler, Belirteçeylemler) ... 119
3.3.10. EK-EYLEM ... 121
3.3.11. TÜMCE BİLGİSİ (SÖZ DİZİMİ) ... 121
3.3.11.1. Tümcenin Ögeleri ... 121
3.3.11.1.1. Tümcede Öğelerin Yer Değiştirmesi ... 121
3.3.11.2. Tümcenin Yapısı ... 124
4. SONUÇ ... 125
KAYNAKÇA ... 128

ÖNSÖZ

Gülnar, Akdeniz Bölgesi'nde, Mersin'in yayla ilçelerinden biri. Orta Toroslarda, denizden 950 m. yükseklikte, Mersin'e 150 km., Akdeniz'e 33 km. uzaklıkta; İç Anadolu'yu, Akdeniz'e bağlayan kervan yolu üzerinde bir yerleşim. Bin yıldan beri Yörüklerin yurdu. Bugün bile henüz, yerleşik yaşama geçmemiş Sarıkeçili ve Bahşiş göçerlerinin Anamur ve Büyükeceli'den, Karaman, Konya'ya gidiş-gelişlerinde konakladıkları yer. Ekonomik nedenlerle sürekli göç veren kapalı bir bölge.

1972 yılında eş durumundan Gülnar Lisesi'ne Türkçe öğretmeni olarak atanmıştım. Çevremdekilerin ve öğrencilerimin konuşmaları bana çok farklı gelmişti. Önceleri bir not defterine bunları yazıyordum. Özellikle öğrencilerimin konuşmaları ve ödevleri, yöredeki ağız özelliklerini, köylere göre değişmeleri ayırdetmemi sağlamıştı.

Geçen zaman içinde insanlarla ilişkilerimde, onların konuşmaları bana kaynaklık yaptı. İlgimi çeken bir sözcük ya da tümceyi duyduğumda, onlara bunu yinelemelerini söylüyordum. Başlangıçta, çekiniyor, kendileri ile alay ettiğimi sanıyor, yanımda pek konuşmak istemiyorlardı. Zamanla, yöre halkı ile birbirimizi daha iyi tanıyınca işim kolaylaştı. "Merv'den Anaypazarı'na GÜLNAR" ve "Orta Asya'dan Toroslar'a GÜLNAR" adlı kitaplarımı yazarken de bana çok yardımcı olan bu insanlar, amacımın, onların konuşmalarındaki farklılıkları yazmak olduğunu anladılar. Böylece Gülnar halkı, özellikle kadınlar, yanımda daha rahat konuşmaya başladılar. Bu çekincesiz, rahat iletişimle bana Yörüklerin dil laboratuvarında özgürce dolaşma, çalışma olanağı sundular. Bazen aynı sözcüğü, birçok kez, ben söyleniş farkını bulana, anlayana değin usanmadan yinelediler. Onlara, Orta Asya'dan getirdikleri Türkçemizi, yabancı dillerin etkisinden korudukları, bir anlamda dil bekçiliği yaptıkları için teşekkür ettim. Onlar da bana, bu güne değin konuştukları dillerinin, öneminin ayırdına vardırdığım için teşekkür ettiler.

Atatürk'ün, dilimizi daha iyi tanıtmak ve genç kuşaklara sevdirmek; anadili ile anlaşan kuşaklar yetiştirmek için derleme ve tarama sözlükleri hazırlatmasının önemini anladım. Gülnar Ağzı' nın (Gülnarca) da böyle bir çalışmanın ürünü olduğunu belirtmeliyim. Böylece, Gülnar Ağzı (Gülnarca), 35 yıllık bir araştırmanın sonucunda oluştu.

İlk iş olarak Yörük ağzı, Türkmen ağzı ile ilgili yayımlanmış kaynaklar araştırdım. Gerek Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu yayınları arasında; gerekse diğer yayınlarda bana yol gösterecek yeterli kaynak bulamadım. Yukarda adını andığım kurumun, diğer il ve bölgeler için yayımlanmış kitaplarını alıp inceleyerek kendime bir yol çizdim. Gülnar Ağzı (Gülnarca) ile dilbilimcilerin ilgileneceği bir çalışma olmasının ötesinde yöre halkının da kolayca anlayıp algılamalarını ve bilinçli bir değerlendirme yapabilmelerini amaçlıyorum.
Yazılı kaynak olarak salt, Prof. Dr. Ali Berat Alptekin'in "Taşeli Masalları"adlı yapıtındaki Gülnar'dan derlenen masalları inceleyip çalışmama ışık tutacak sözcük ve tümce örneklerini aldım. Bir de öğrencilerimin yazılılarını ve ödevlerini inceledim. Çevremdekilerin konuşmalarını sürekli not alarak değerlendirdim.

Çalışmamda, Gülnar merkez ve köylerinde bugün de konuşulan dili inceledim. İlginç olan, ilçenin köyleri arasında bile ağız farklılığı bulunması. Oysa sosyal, kültürel değişime hemen yanıt vermeyen kapalı bir bölge Gülnar. Farklılığın, yüzyıllar içinde farklı Yörük obalarının göç yolculuğunda, yerli halkla ilişkisi sırasındaki etkileşimlerden kaynaklanmış olabileceğini düşünüyorum.

Çalışmamda, ünlü, ünsüz değişmelerini; sözcük başında, içinde ve sonunda sıralayarak kendimce bir ayırım yaptım. Bir sözcüğü, ondaki tüm ünlü-ünsüz değişmeleri ile belirttim. Böylece sözcük, konu başlıklarında bu değişiklikleri ile görüldüğünde hemen algılanabilir, diye düşündüm. Önce Türkiye Türkçesinde kullanılan biçimi, ardından Gülnar'da kullanılan biçimi ile sözcük ve tümce örneklerini yazdım. Anlaşılması için her konu başında, o konu ile ilgili kısa bir açıklama yaptım. Bu çalışmada, "sesbilgisi", "sözcükbilgisi", "tümcebilgisi (sözdizimi)" üzerinde durmaya çalıştım.

Urfa Kız İlköğretmen Okulu'nda güzel dilimiz Türkçemizi bana sevdirerek Türkçe öğretmeni olmama yol açan değerli Türkçe Öğretmenlerim Sabiha Çınkılıç ve Kâmil Toygar ile Samsun Kız Eğitim Enstitüsü'nde, bir matematik problemi çözer gibi, anadilimiz, söz varlığımız Türkçemizi incelemeyi, araştırmayı, işlemeyi öğreten değerli öğretmenim Mazhar Kükey'e yürekten teşekkür ediyorum. Bu çalışmamı inceleyen, bilgi ve emeğiyle bana yol gösteren, değerli öğretmenim Mazhar Kükey'e bir kez daha teşekkür ediyorum.

“Gülnar Ağzı’nı (Gülnarca)”, eşim Ali F. Bilir ile birlikte yazdığımız, “Orta Asya’dan Toroslara Gülnar” kitabımızın içinde yer almasını düşünerek hazırlamıştım. Daha sonra kitabın düzenlenmesi aşamasında konu bütünlüğünü bozacağını düşünerek o dosyadan çıkardım. Ancak, bir Türkçe/edebiyat öğretmeni olarak dil konusundaki ilgim nedeniyle ve bu konuda literatürdeki eksikleri de görerek bu çalışmayı ilgilenen okuyucularla paylaşmayı düşündüm. Yukarda da belirttiğim gibi bir akademik çalışma olmayan, birçok eksiği olduğunu da düşündüğüm Gülnar Ağzı’nın (Gülnarca), Mersin Yörük ve Türkmen ağzı ile ilgili çalışma yapmak isteyenlere yol göstereceğini umuyorum.

Gülnar – Aralık 2009 F. Saadet Bilir

ÇALIŞMADA KULLANILAN İMLER

ă	kısa a
ā	uzun a
ĕ	kısa e
ē	uzun e
ĭ	kısa ı
ī	uzun ı
ñ	genzel ön ve art damak n'si
ō	uzun o
ȍ	uzun ö
ū	uzun u
ȕ	uzun ü
‿	iki sözcük arasında bağlantı (ulama) işareti

1. DİLİMİZ

1.1. Dil

Duygu, düşünce dilek ve isteklerimizi anlatmaya yarayan işaretler dizgesidir. Kısaca anlaşmamızı sağlayan iletişim aracıdır.

1.2. Konuşma

En az iki kişinin, duygu ve düşüncelerini birbirlerine aktarmalarıdır.

1.3. Konuşma Dili

"Her biri biçimlenmiş insan sesinden oluşan ve işitme duyumuza seslenen işaretler dizgesidir. Doğal bir yapıya sahip olan, bu dildir" (Kükey, 2003: 23).

1.4. İdyolekt

"Tek kişinin konuşma alışkanlıklarının tümüdür. Benzer idyolektler, ağzı oluştururlar" (Kükey, 2003: 24).

1.5. Ağız

Birbirine benzer idyolektler toplamıdır. Sosyal yaşantılar, çevre ayrılıkları, coğrafi uzaklıklar nedeniyle bir dilde görülen, konuşulan; ancak yazıya geçmeyen ayrımlardır" (Kükey, 2003: 24).

1.6. Diyalekt (Lehçe)

"Bir anadilin tarihsel nedenlerle, değişik ülkelerde ve bölgelerde gösterdiği ve yazı diline geçmiş büyük ayrılıklarıdır. Ağız terimiyle karşıladığımız konuşma farkının daha geniş olarak işlenip yazı diline geçmesi, diyalekti (lehçe) oluşturmuştur" (Kükey, 2003: 24).

1.7. Yazı

"Bir düşünceyi, bir sözcüğü, bir seslemi (hece) ya da bir sözcüğün seslerini ayrı ayrı birer işaretle gösteren ve görme duyumuza seslenen işaretler dizgesidir" (Kükey, 2003: 25)

1.8. Yazı Dili

"Yazı ile oluşturulan anlatımdır" (Kükey, 2003: 25). Evrimini yapmış olan bu dil, genellikle kitaplarda kullanılan dildir.

Leyla Karahan, "Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması" adlı yapıtında Anadolu ağızlarını incelemiş. Bu çalışmamda yazarın belirttiği, "Batı Grubu Ağızları" nın sınıflandırılmasında IX.

grup olan, Konya (merkez ilçenin bazı yöreleri ve Ereğli hariç), İçel (Tarsus hariç) ağızlarının özelliklerinden de yararlanarak dilimizin, Gülnar'da yazıya geçmemiş ayrımlarını incelemeye çalıştım.

2. SESBİLGİSİ

2.1. ÜNLÜLER

2.1.1. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ

Sözcükteki ünlülerin yer değiştirmesi olayıdır. Gülnar'da görülen başlıca ünlü değişmeleri aşağıda gösterilmiştir.

2.1.1.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

Dilin geri çekilmiş durumunda çıkan ünlülere kalın (a, ı, o, u); dilin ileri sürülmüş durumunda çıkan ünlülere de ince ünlüler (e, i, ö, ü) denir.

Kalın ünlülerin yerini, ince ünlülerin almasıdır.

<u>a > e değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

adres > edres
asker > asger, esker, esger
falan > felan
kâhya > keya, kiya
paketlemek > peketlemek
paluze > palize, pelize, peluze
sahil > sehil
sarhoş > serhoş, zāroş, zēroş, zōroş
tane > tene, dene

Sözcüğün içinde

emanet > amenet, amanet
kanaat > ganaat, ganeyat, ganeyet
kooperatif > kopeterif
misafir > misevir, musevir, musafir

Sözcüğün son hecesinde

biraz > birez
etraf > ediraf, atref

evvela > evvele

Gülnar > Günner

hatta > hatte

kalay > kaley, kaliy, galey, galiy

karar > garer

kolay > koley, goley, goliy, koliy

mezar > mezer

sera > sere

Sözcüğün tamamında

ama > emme

bana > bene

bilahara > bilahere

çanta > çente

jandarma > cenderme

Sözcüğün içinde ve sonunda

kanaat > ganaat, ganeyat, ganeyet

kararlama > garerleme, garelleme

mezara > mezere

Sözcüğün sonunda

mecal > mecel

sera > sere

<u>a > i değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

kâğıt > kiyat

kâhya > kiya, keya

Sözcüğün son hecesinde

buğday > būdiy, buyday, buydiy

İsmail > Ismayıl, Ismayil, İsmĭl, İsmiyil

kolay > koley, goley, goliy, koliy

ı > i değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

çırpmak > çirpmek

Sözcüğün tamamında

ılışık > ımışık, imişik

u > i değişmesi

Sözcüğün içinde

fermuar > ferimar, ferimuar, fermar

halbuki > halbiyse

paluze > palize, pelize, peluze

u > ü değişmesi

ruj > uruj, rüj

2.1.1.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

İnce ünlülerin (e, i,ö, ü) yerine, kalın ünlülerin (a, ı, o, u) geçmesidir.

e > a değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

defa > dafe

ecel > acel

elektrik > eletirik, aletirik, alatirik

elma > alma

emanet > amenet, amanet

enkaz > angaz

esvap > asbab, asbap

eşkıya > aşgıya, eşgiya

etraf > atref, ediraf

memur > mamur

Şevki > Şavkı

telaş > talaş

vebal > babal, bubal

Sözcüğün içinde

ameliyat > amaliyat

elektrik > alatirik, aletirik, eletirik

Ermeni > Ermani

meymenetsiz > meymanatsız

Sözcüğün son hecesinde

Acem > Acam

Ateş > ataş

aynen > aynan

badem > bayam

bazen > bayaz

eldiven > elduvan, eldivan, eldoğan

fesleğen > fesliğen, feslikan

haber > habar

hacet > hacat

Hatice > Hacca, Hatça, Hatıca

hayalet > hayalat

herhalde > herālda, herālde, herālım, herhalıma

hibe > hiba

hisse >hısda, hısta, histe

kale > gala, gale

kontrole > kontrola

merdiven > merdivan, merdivon

mide > mada, made, mida

Ömer > Omar

Rukiye > Urkuya

salep > zelap, zelep

şırahane > şığrana, şıhrana, şırhana

takke > takya

yaparken > yaparken

Son iki hecesinde

yaparken > yaparkana

uyurken > uyurkana

Sözcüğün ilk ve son hecesinde

beraber > barabar

Sözcüğün son hecesinde

herhalde > herālda, herālde, herālım, herhalıma

mide > mada, made, mida

<u>i > ı değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

İsa > Ese, Isa

hisse > hısda, hısta, histe

Sözcüğün içinde

eşkiyaları > aşgıyaları, aşkıyaları, eşgiyaları

Sözcüğün tamamında

ibrik > ırbık

isilik > ısılık

Sözcüğün son hecesinde

Ali > Alı

yani > yanı

Sözcüğün içinde ve son hecesinde

tahsilli > tahsıllı

<u>ö > o değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

öbür > obir

Ömer > Omar

<u>ü > u değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

gülüm > gulüm

güya > goya, göyü, guya, göya

Sözcüğün içinde

kulübe > gulube

2.1.1.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Dudakların düz durumunda çıkan ünlülere (a, e, ı, i) düz; dudakların büzülmüş, yuvarlaklaşmış durumunda çıkan ünlülere de (o, ö, u, ü) yuvarlak ünlüler denir. Düz ünlülerin yerini (a, e, ı, i), yuvarlak ünlülerin (o, ö, u, ü) almasıdır.

a > o değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

kamyon > gamyun, gomyun

pantolon > pantul, pontul

sarhoş > serhoş, zāroş, zēroş, zōroş

Sözcüğün içinde

maydanoz > maydonus, maydunuz

a > u değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

baba > buba

papatya > babatça, bapatça, bubatça

Sözcüğün içinde ve son hecesinde

maydanoz > maydonus, maydunuz

sobayı > zobayı, zopayı, zobuyı, zobuyu

şurdayım > şordayım, şordayın, şorduyun

Sözcüğün son hecesinde

tokaç > tokuç

a > ü değişmesi

Sözcüğün son hecesinde

güya >goya, göyü, guya, göya

e > o değişmesi

Sözcüğün son hecesinde

karoser > garasor

merdiven > merdivan, merdivon

şilep > şilop

e > ö değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

devlet > dövlet

devşir- > dövşür-

e > u değişmesi

Sözcüğün içinde

eldiven > elduvan, eldivan, eldoğan

e > ü değişmesi

Sözcüğün içinde

öğretmen > öğürtmen, ȫretmen

Sözcüğün içinde ve sonunda

gübreyi > gübrüyü

ı >u değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

bıçak > buçak

fıkaralığa > fukaralığa

pınar > bugar, bunar, punar

pıtrat > buturak

Sözcüğün içinde ve son hecesinde

sobayı > zobayı, zopayı, zobuyı, zobuyu

Sözcüğün son hecesinde

çavşır > çavşur

i > o değişmesi

Sözcüğün içinde

eldiven > elduvan, eldivan, eldoğan

i > ö değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

imik > ömük

i > u değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

misafir > misevir, musafir, musevir

sigara > cigara, civara, cuvara

i > ü değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

biber > büber

bizlengiç > büzlengiç

Sözcüğün ilk hecesinde ve içinde

Silifke > Silifge, Zilüfge, Zilüfke, Zülüfke, Zülūke

Sözcüğün son hecesinde

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ūseyin Ūsiyin, Ūsün

imik > ömük

2.1.1.4. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

Yuvarlak ünlülerin (o, ö, u, ü) yerine, düz ünlülerin (a, e, ı, i) geçmesidir.

o > a değişmesi

Sözcüğün içinde

karoser > garasor

orospu > orasbı

Sözcüğün son hecesinde

bravo > bırava

horoz > horaz

limon >iliman, ilimon

tokyo > tokya

ö > e değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

çöz- > çez-

pörtlek > pertlek

u > ı değişmesi

"Çamur, yağmur gibi kelimelerdeki yuvarlak ünlüler, bu ağızlarda düzdür (Karahan, 1996: 177).

Sözcüğün ilk hecesinde

muhtaç > mıhtaç

Sözcüğün içinde

masura > masıra

Sözcüğün içinde ve son hecesinde

avuttun > avıtdın

tavuğu > tavığı

Sözcüğün tamamında

çubuk > çıbık

Sözcüğün son hecesinde

çamur > çamır

gavur > cavır, cavur, gavır

havlu > havlı

kalbur > galbır

karpuz > garpız

pabuç > babıç

sabun > sabın

tabut > tapıt

yağmur > yağmır

yavru > yavrı

ü > i değişmesi

Sözcüğün son hecesinde

Eyüp >Eyip

otobüs > otobis, otobos, otobus

öbür > obir

2.1.1.5. Geniş Ünlülerin Daralması

Alt çenenin çok düşük, aşağı sarkmış durumunda çıkan ünlüler geniş (a, e, o, ö); alt çenenin az düşük durumunda çıkan ünlüler de dar ünlülerdir (ı, i, u, ü).

Geniş ünlülerin (a, e, o, ö) yerine, dar ünlülerin (ı, i, u, ü) geçmesidir.

a > ı değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

azıcık > accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

çağır- > çığır-

Sözcüğün içinde

buraya > burıya, burya

Sözcüğün içinde ve son hecesinde

orayı > orıyı

Sözcüğün son hecesinde

yana > yanı, yanna

e > i değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

el leğeni > il leğen

Sözcüğün içinde

bezeyi > bezeyi, beziyi, beziyi

fesleğen > fesliğen, feslikan

güdeceğim > güdiceğim

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ü̇seyin Ü̇siyin, Ü̇sün

tencere > cendere, çencere, çencire, çendere, tencire

teneke > tenike

Sözcüğün son hecesinde

diye > deye, deyi

domates > domatis, domatez

dönder- > döndür-

gönder- > göndür-

Veysel > Veyis, Veyisel

temriye > termeğe, termeği

<u>e > u değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

vebal > babal, bubal

<u>e > ü değişmesi</u>

Sözcüğün sonunda

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ü̇seyin Ü̇siyin, Ü̇sün

<u>o > u değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

nohut > nuhut

boynuz > buynuz

domuz > donuz, dunuz

yoğur- > yunur-

Sözcüğün son hecesinde

doktor > toktur

kamyon > gamyun, gomyun

maydanoz > maydonus, maydunuz

motor >motur

tiyatro > tilatro, teletüre, tilatru, teletüro

rapor > lapor, lapur

2.1.1.6. Dar Ünlülerin Genişlemesi

Dar ünlülerin (ı, i, u, ü) yerini, geniş ünlülerin (a, e, o, ö) almasıdır.

i > a değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

mide > mada, made, mida

Sözcüğün ilk hecesinde

dahi > daha

i > e değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

diye > deye, deyi
giyindir- > geyindir-
giysi > geysi
hiç > heç
ibrişim > erbişim, ebrişim
ihtiyaç > ehdiyaç
ihtiyar > ehdiyar
ikiz > ekiz
ilet- > elet-
incit- > encit-
iniş > eni
in- > en-
İsa > Ese, Isa
işit- > eşit-
ivedi > evedi
iyilik > eyinnik, eyilik
siftah > şevtā, şeftah
tiyatro > tilatro, teletüre, tilatru, teletüro
viran > veran
yiyecek > yeyecek

Sözcüğün içinde

övendire	> öğendere, öğendire, üfendire
temriye	> termeğe, termeği
pekiyi	> pekey, pekeyi

Sözcüğün son hecesinde

peki	> pekey, pekeyi

<u>u > a değişmesi</u>

Sözcüğün İçinde

dokun-	> dokan-

<u>u > o değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

dudak	> dodak
kuka	> koka
kurum	> korum
şuncağız	> şoncağız
şurda	> şorda
uğraş-	> oğraş-
utan-	> otan-
yukarı	> okarı, yokarı

Sözcüğün son hecesinde

İstanbul	> İstanbol

<u>ü > e değişmesi</u>

Sözcüğün içinde

hükümet	> hökömet, hökemet, hökümet

Sözcüğün son hecesinde

döndür-	> dönder-
hödük	> hödek

<u>ü > o değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

güya	> goya, göya, göyü, guya

Sözcüğün son hecesinde

otobüs > otobis, otobos, otobus

ü > ö değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

bütün > bötün

büyük > böyük

büyüt- >böyüt-

büğet > böğet

güvercin > gövercin

güya > goya, göya, göyü, guya

güzel > gözel

hüküm > höküm

hükmet- > hökmet-

ülke > ölke

yürüyor > yörüyor

Sözcüğün ilk hecesinde ve içinde

hükümet > hökemet, hökömet, hökümet

ü > u değişmesi

Sözcüğün ilk hecesinde

güya > goya, göya, göyü, guya

Sözcüğün son hecesinde

gusül > gusul

otobüs > otobis, otobos, otobus

2.1.2. ESKİ TÜRKÇE ŞEKİLLERİYLE KORUNAN SÖZCÜKLER

Orta Asya'dan getirdiği dili değiştirmeden korumaya çalışır Gülnarlı. Büyük ünlü uyumuna uygunluk arar, kalın ünlü ile başlayan sözcük, ince ünlüyü; ince ünlüyle başlayan sözcük de kalın ünlüyü bünyesine almak istemez.

Acem > Acam

anne > ana

ateş > ataş

beraber > barabar

badem > bayam
bahçe > bahça
elma > alma
esvap > asvab, asbab
haber > habar
helva > halva, havla

2.1.3. ÜNLÜ TÜREMESİ

"Ses özelliklerine veya birbirleri ile birleşme şartlarına bağlı bazı sebeplerle sözcüklerin ön, iç ve sonuna ünlü getirilmesi olayı" (Korkmaz, 1992: 161).

Gülnar'da sözcük başında, içinde ve sonunda ünlü türemesi görülür.

2.1.3.1. Ön Türeme

"l, r" ünsüzleri Türkçe sözcüklerin başında bulunmaz. "l, r" ile başlayan yabancı sözcüklerin başına Gülnar'da da çok kere bir ünlü eklenir. Böylece Anadolu ağızlarının birçoğunda olduğu gibi bu özelikteki yabancı sözcüklerin kural dışı ses yapısı önlenmiş olur.

çam > işam
lahana > ilahana, ilana
lazım > ilazım
leğen > ileğen
leş > ileş
limon > iliman, ilimon
Rabia > İrebiş, Erebiş, İrep, İrebiye
radyo > iradyo
raf > iraf
rakı > ırakı, irakı
Ramazan > Iramazan, İramazan
ranza > iranza, iranza
Rasim > İrasim
Raziye > Iraz
Recep > Erecep, İrecep
reçete > erçete

Remziye > İremziye
rezene > erezene
rezil > erezil
Rukiye > Urkuya
ruh > uruf
ruj > uruj, rüj
Rüstem > Ürüstem
rüzgâr > ölüzgâr, örüzgâr

Kimi sözcüklerin başına bir ünlü gelir ve ç>ş değişimi olur.

çam > işam

2.1.3.2. İç Türeme

Almanya > Alamanya
apartman > apartıman, apartuman
az-cık > azıcık
bravo > bırava
cırlak > cırılak
doğruyor > dovrayıyor
elektrik > alatirik, aletirik, eletirik
etraf > atref, ediraf
farz > farız
fermuar > ferimar, ferimuar, fermar
gram > gıram
İbrahim >İbirām, İrbām, İribām
lüks > löküs
kudret > guduret
müjde > mücüde
pıtrak > bıtırak, buturak
rüya > ürüya, ürya
sonra > sonura
şapka > şakba, şakıba, şakpa
tiyatro > tilatro, teletüre, tilatru, teletüro
tümden > tümüden

Veysel >Veyis, Veyisel

yalnız > yalınız

ünsüz-ünlü türemesi

aksine > aksisine

2.1.3.3. Son Türeme

bile > bilene, bilene

cuma > cumaya

herhalde > herālda, herālde, herālım, herhalıma

koşarken > koşarkana

mayhoş > mayhoşu

velhasıl > velāsili

yaparken > yaparkene, yaparkana

2.1.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ

"Türlü fonetik etkiler altında sözcükerin iç ve son seslerinde bulunan ünlülerin düşmesi" (Korkmaz, 1992: 159).

Gülnar'da iç ses düşmesi, son ses düşmesi ve söz öbeklerinde ses düşmesi görülür.

2.1.4.1. İç Ses Düşmesi

Bereket > Berket

buraları > burları, bulları

deyivermek > deyvermek

fermuar > ferimar, ferimuar, fermar

gideceğim > getcēm

güdeceğim > güdicēm

gazete > gazte, kaste

Hatice > Hacca, Hatça, Hatıca

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ūseyin Ūsiyin, Ūsün

orada > orda

oralarda > orlarda

sahibi > sābı, sağbı, saibi

Şerife > Şerfe, Şerif

yumuşak > yumşak

yanına > yanna

Art arda gelen iki ünlüden biri düşer, diğer ünlü uzun okunur.

İsmail > Ismayıl, Ismayil, İsmĭl, İsmiyil

menfaat > menfāt

muayene > māyene

muavin > māvin

saat > sağıt, sahıt, sāt

2.1.4.2. Son Ses Düşmesi

aşağı > aşşağ

arife günü > arife gün

Mustafa > Mustava, Mutsā

pekiyi > pekey, pekeyi

perşembe günü > perşembe gün

Selime > Selim

tabii > tābi

el leğeni > il leğen

2.1.4.3. Söz Öbeklerinde Ses Düşmesi

yanı başına > yan başına

yanı başında > yan başında

yanı başından > yan başından

2.1.4.4. Orta Hece Düşmesi

"Birinci hecesi açık, ikinci hecesi kapalı olan bazı iki heceli sözcüklere ünlü ile başlayan bir çekim ya da yapım eki ulanınca, sözcüğün ikinci hecesi yani ortadaki hece düşer. Bu olaya hece düşmesi denir" (Ediskun, 1963: 87).

Gülnar'da kimi sözcüklerde orta hece düşünce; "r>n" ya da "l>n" değişmesi sonucu "n" ikizleşmesi olur.

alın-ı > alını → alnı, annı

burun-u > burunu → burnu, bunnu

oğul-en > oğulan → ulen, ülen, len, lan

öğür-ü > öğürü → öğrü

2.1.5. ÜNLÜ BİRLEŞMESİ

"İlk sözcüğün son, ikinci sözcüğün ilk ünlüsünün kaynaşarak tek ünlü haline gelmesi olayı" (Özkan, 1997: 19). Birleşen ünlü, Gülnar'da uzun okunur.

Yörede saptanan ünlü birleşmesi örnekleri

gatı iyi > gatēy, gatīy

ne edeyim > nīdeyim

ne edersin > nēden

ne ettin > nēddin, nētdin

ne için > nīçin

ne olursun > nōlursun

ne olacakmış > nōlcağımış

ne oldu > nōluk

2.1.6. HECE YUTULMASI (HECE KAYNAŞMASI)

"Bir sözcükte yan yana bulunan iki veya daha çok hecedeki seslerin yahut da yan yana bulunan iki sözcükten birincinin son sesi ile ikincinin ön sesinin birleşip kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalması olayı" (Korkmaz, 1992: 79). Hece yutulması olan kimi sözcüklerde, yutulan hecenin önündeki ünlü uzun okunur.

Gülnar'da saptanan hece yutulması örnekleri

adamcağız > adamcāz

ağabey > aga, ağa, ağabi

akşamleyin > akşamnan, ağşamnan, ağşamınan

bana ne > bāne

buraya > burıya, burya

burada > burada

buraları > burları

daha > dā

gelin aba > gellaba

daire > dayre

delikanlı > delānnı

evimiz > ēmiz

hakikaten >hakkat

ihtiyaç > ihtaç

kadıncağız > kadıncāz

kanalizasyon > kanazisyon

kooperatif >kopeterif

neyise > neyse

parmağına > bānana

sabahleyin > sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabahınan, zabānan, zabahınan

tabii > tābi

yazıhane > yazāne

Aşağıdaki örnekte "ki" eki düşmeden de sözcük uzun okunabiliyor.

yandaki > yandā, yandağı, yandāki

Hece yutulması, Gülnar'da yan yana bulunan sözcükler arasında da yaygındır. "g ünsüzü iki ünlü arasında sızıcılaşıp eriyerek hece kaynaşmasına sebep olur" (Korkmaz, 1996: 177)

bu gün > bön

ele karşı > elārşı

daha açık > tācık

ne arayacak > nārayacak, nāraycak

ne atan > nağtan > nahtan, nörün

ne edeceksin > nēdeceksin

ne hal > nāl

ne halsin > nağalsın, nağılsın, nahılsın, nālsın

ne kadar > nādar

ne yaptığımı > nāptığımı

neci ettin > necēttin, nētdin

nereye gidiyorsun > nereğēden

öte gün > öttön

2.1.7. UZUN ÜNLÜLER

"Boğumlanma süresi normal bir ünlünün süresinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün süresinden daha uzun olan yahut normal uzunluktaki iki ünlünün boğumlanma süresini içine alan ünlüye uzun ünlü denir." (Korkmaz,1992: 156).

Türkçe'de yabancı sözcükler dışında uzun ünlü yoktur. Ancak, Türkçe'nin eski dönemlerinde uzun ünlülerin varlığını sū̄t, ōt, ū̄ç gibi sözcüklerden görmekteyiz.

Gülnar'da çok az da olsa uzun okunan ünlü vardır.

ā

Abdullah	> Abdullā
adamcağız	> adamcāz
ağabey	> ağabĭ, ābi
Ahmet	> Āmet, Āmat
Ali İhsan	> Alĭsan, Aliksan
aşağı	> aşşā
avlağı	> avlā
bana ne	> bāne
bari	> bāri
daha	> dā
delikanlı	> delānnı
ele karşı	> elārşı
evimiz	> ēmiz
daha açık	> tācık
gayrı	> gāri
gatı iyi	> gatēy, gatīy
hakem	> hākem
Haluk	> Hāluk
herhalde	> herālda, herālde, herālım, herhalıma
işte	> dedā, tā
kadıncağız	> kadıncāz

kahve > gāfe, gāve, gayfe

kare > kāre

kurbağa > gurbā

lahana >ilahana, ilāna

menfaat > menfāt

muayene > māyene

muavin > māvin

nasılsın > nāssın, nasıssın

ne arayacak > nārayacak, nāraycak

ne halsin > nālsın, nahılsın, nağalsın, nağılsın

ne kadar > nādar

ne yaptığımı > nāptığımı

ne hal > nāl

parmağına > bānana

saat > sağıt, sahıt, sāt

sabahleyin > sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabahınan, zabānan, zabahınan

sahan > sağan, sān

sahibi > sābı, sağbı, saibi

siftah > şevtā, şeftah

tabii > tābi

daha, henüz > tāca

tahra > tāra

velhasıl > velāsili

yağmur > yāmır

yandaki > yandā, yandağı, yandāki

yapmayacağım > yapmaycām

yazıhane > yazāne

zahir > sār, sayir, zār, zayir

ē

beyir- > bēr-, beğir-

değil > dēl

değiş-	> dēş-
evimiz	> ēmiz
gideceğim	> getcēm
güdeceğim	> güdicēm
Mehmet	> Mēmed, Mēmet, Meymed
neci ettin	> necēttin, nētdin
nereye gidiyorsun	> nereğēden
ne edersin	> nēden
ne ettin	> nēddin, nētdin
ne edeceksin	> nēdeceksin
orası	> endēre
oraya	> hendēre
orada, yanında, yakınında	> hendērde
ite	> itē
sarhoş	> serhoş, zāroş, zēroş, zōroş
şehir	> şēr, şeğer
tehlike	> tēlike, teğlike
teyze	> dēze, deyze, dezze, tēze
üzere	> üzēre
yiyeceğim	> yeycēm
bileceksiniz	> bilecēniz
bilecekler	> bilecēler
orası	> endēre
oraya	> hendēre
orada, yanında, yakınında	> hendērde
oradan	> hendērden

ī

azıcık	> accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık,ığcık,ıycık, icicik, iycik
(efendim, ne var anlamında)	> hī

ĭ

çiğ	> çĭ

iğne > ĭnne

İsmail > Ismayıl, Ismayil, İsmĭl, İsmiyil

ne edeyim > nĭdeyim

ne için > nĭçin

şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

ō

koy- > kō-

ne olursun > nōlursun

ne olacakmış > nōlcağımış

ne oldu > nōluk

sarhoş > serhoş, zāroş, zēroş, zōroş

yok > yō

ȫ

böyle > bȫle

bu gün > bȫn

ne atan > nağtan, nahtan, nȫrün

öfke > ȫke, övke

öğretmen > öğürtmen, ȫretmen

öndeki > öndē, öndeği, önd ȫğü

öte gün > öt ȫn

söndü > s ȫndü

söyle- > s ȫle-

ū

buğday > būdiy, buyday, buydiy

dur > dū

yu > yū

yufka > yūka

ǖ

süt > sǖt

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ǖseyin Ǖsiyin, Ǖsün

Silifke > Silifge, Zilüfge, Zilüfke, Zülüfke, Zülǖke

tüylü > tǖlü

üğütle- > ǖtle-

2.1.8. KISA ÜNLÜLER

"Normal ünlülerin boğumlanma sürelerinden daha kısa bir sürede boğumlanan ünlüye kısa ünlü denir" (Korkmaz, 1992:103).

Türkçe olmayan kimi sözcüklerdeki uzun ünlüler Gülnar'da konuşma dilinde kısalır.

ă

āfiyet > ăfiyet

mahvet- > măfet-

mahvol- > măfol-

maşallah > măşallah

zaten > zăten

ĕ

Tevfik > Tĕfik

2.2. ÜNSÜZLER

2.2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

2.2.1.1. Ötümlüleşme (Tonlulaşma, Sedalılaşma)

Ötümlü (yumuşak) ünsüzler: b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y, z.

Ötümsüz (sert) ünsüzler: ç, f, h, k, p, s, ş, t

Ötümsüz ünsüzlerin yerini, ötümlü karşılıklarının almasıdır.

Gülnar'da görülen başlıca ötümsüz, ötümlü ünsüz değişmeleri:

<u>ç > c değişmesi</u>

Sözcük başında

çıplak > cıplak

çünkü > cünkü

çimdik > cimcik

Sözcük içinde

küçüğe > güccüğe, güycüğe

Sözcük sonunda

genç > genc

f > v değişmesi

Sözcük içinde

defter > devter

misafir > misevir, musevir, musafir

Mustafa > Mustava, Mustā

öfke > öke, övke

siftah > şevtā, şeftah

tefek > tevek

yufka > yūka, yuvka

k > g değişmesi

Sözcük başında

kabristan > gabristan, gapristan

kaç > gaç

Kadir > Gadir

kafasını > gafasını

kahvesine > gāfesine, gāvesine, gayfesine

kalay > kaley, kaliy, galey, galiy

kalemi > galemi

kalıyor > galıyor

kale > gala, gale

kalk- > gak-

kamyon > gamyun, gomyun

kanat > ganat

kanaat > ganaat, ganeyat, ganeyet

kapı	> gapı
kardeş	> gardaş
karı	> garı
kasavet	> gasavet
kasten	> gastan, gastencikten
karar	> garer
karışma	> garışma
karpuz	> garpızı
kasabaya	> gasabaya
katilini	> gatilini
kazan	> gazan
kendisi	> gendisi
kestir-	> gestir-
kırk	> gırk
kısmını	> gısmını
kıvrak	> gıvrak
kızını	> gızını
koltuğuna	> goltuğuna
komşu	> gonşu
konak	> gogak
kora	> gora
korkan	>gorkan
kömbe	> gömbe, gömme
köpek	> göpek
kucağına	> gucağına
kudret	> gudret
kulübe	> gulübe
kurna	> gurna, gunna
kurtarıyor	> gurtarıyor
kuynu	> guynu
kuyu	> guyu
küçüğe	> güccüğe, güycüğe

küp > güp

Sözcük içinde

Ankara > Angara

asker > asger, esker, esger

banka > banga

başka > başga

dükkân > dükgân

enkaz > angaz

eski > esgi

eşkıya > eşgiya, aşgıya

farkına > fargına

hasbelkader > hasbelgader

kadeh > gadeh

keşke >keşge, keşgem, keşgen

keşkek > keşgek

koca > goca

Silifke > Silifge, Zilüfge, Zilüfke, Zülüfke, Zülūke

Sözcük sonunda

dokumak > dokumag

dökmek > dökmeg

<u>p > b değişmesi</u>

Sözcük başında

papatya > babatça, bapatça, bubatça

parmak > bannak, barmak, barnak

pastırma > basdırma, bastırma

pazar > bazar

pekmez > bekmez

pınar > bugar, bunar, punar

pıtrak > buturak

pide > bide

pişirsem > bişirsem

Sözcük içinde

orospu	>orasbı
sobasını	> zobasını, zopasını

<u>s > z değişmesi</u>

Sözcük başında

sabah	> zabah
salep	> zelap, zelep
salt	> zalt
sarhoş	> serhoş, zaroş, zēroş, zōroş
sırf	> zırf
Silifke	> Silifge, Zilüfge, Zilüfke, Zülüfke, Zülūke
soba	> zoba, zobu, zopa

Sözcük içinde

inhisar (tekel)	> intizar

Sözcük sonunda

domates	> domatis, domatez
herkes	> herkeş, herkez
mühendis	> mühendi

<u>t > d değişmesi</u>

Sözcük başında

takmış	> dakmış
tane	> dene
taşımak	> davşımak
tatlıymış	> datlıymış
tavşan	> davşan
tef	> def
teke	> deke
tellal	> dellal
testi	> desti
tıkmak	> dıkmak

tomruk > domruk

turna > durna

tülbent > dülbent

tünek > dünek

Sözcük içinde

baston > basdon

batırık > badırık, badırman

enişte > enişde

etraf > atref, ediraf

gösterecek > gösderecek

ihtiyaç > ehdiyaç

ihtiyar > ehdiyar

istiyon > isdiyon

işitir > eşidir

işte > işde

pastırma > basdırma, bastırma

takılıyor > dakılıyor

üstüne > üsdüne

vaktiyle > vakdiyle

Sözcük sonunda

but > bud

dört > dörd

inat > inad

Mehmet > Mēmed, Mēmet, Meymed

2.2.1.2. Ötümsüzleşme (Tonsuzlaşma, Sedasızlaşma)

Ötümlü (yumuşak) ünsüzlerin, ötümsüz (sert) ünsüzlerle yer değiştirmesidir. Gülnar'da görülen başlıca ötümsüzleşme örnekleri:

b > p değişmesi

Sözcük başında

balta > patla

bayır > payır

baytar > paytar

bıçak > pıçak

Sözcük içinde

tabut > tapıt

kabristan > gapristan

problem > proplem

sobayı > zobayı, zopayı, zobuyı, zobuyu

<u>c > ç değişmesi</u>

Sözcük başında

ceket > çeket

Sözcük içinde

güvercin > göverçin

kalaycı > kaleyçi, galayçı, galeyçi, galiyçi

tabanca > tabança

yabancı > yabançı

<u>d > t değişmesi</u>

Sözcük başında

diken > tiken

doktor > toktur

Sözcük içinde

padişah > patişah

<u>g > k değişmesi</u>

Sözcük başında

gazete > gazte, kaste

gazyağı > kazyağı

gıda > kıda

gölge > kölge

gurur > kurur

günde > künde

Sözcük içinde

egzama > ekzama

yadigâr > yadikâr

<u>z > s değişmesi</u>

Sözcük başında

zahir > sār, sayir, zār, zayir

zaten > saten

Sözcük içinde

gazete > gaste, kaste

gelmezse > gelmese

hıfzet- > hıfset-

Sözcük sonunda

maydanoz > maydonus, maydunus

2.2.1.3. Süreklileşme

Süreksiz ünsüzlerin (b, c, ç, d, g, k, p, t), sürekli ünsüzlerle (f, ğ, h, j, l, m, n, r, s, ş, v, y, z) yer değiştirmesidir.

Gülnar'da görülen başlıca süreklileşme örnekleri:

<u>b > r değişmesi</u>

Sözcük içinde

ibrik > ırbık

obruk > orbuk

ibrişim > ebrişim, erbişim

<u>b > v değişmesi</u>

Sözcük başında

belediye > velediye

<u>b > m değişmesi</u>

Sözcük başında

bahane > mahana

Sözcük içinde

kömbe > gömbe, gömme

mecbur > mecmur

<u>ç >ş değişmesi</u>

Sözcük başında

çam > işam

<u>d > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

badem > bayam

<u>g > ğ değişmesi</u>

Sözcük içinde

bagaj > bağaj

<u>g > h değişmesi</u>

Sözcük başında

gırtlak > hırtlak

<u>g > v değişmesi</u>

Sözcük içinde

sigara > cigara, civara, cuvara

<u>k > ğ değişmesi</u>

Sözcük içinde

akşam > ağşam

alacak-ız > alacağık

alakabak > alağabak, alağbak

ekşi > eğşi

emecekken > emeceğken

erkekken > erkeğken

güdüktü > güdüğdü

kırıktı > gırığdı

kürekle > küreğlen

ökse > öğse

uzakça > uzağrak

yandaki > yandağı

yoksa > yoğsam

Sözcük sonunda

Sözcük sonunda görülen “k>ğ” değişmesi, bir sonraki sözcüğün ilk sesinin ünlü olması durumunda oluşur.

şaşırmak için > şaşırmağ için

yatmak üzere > yatmağ üzere

yetik elma > yetiğ elma

yiyecek ekmek > yeğceğ ekmek

yok ol > yoğ ol

çok iş > çoğ iş

<u>k > h değişmesi</u>

Sözcük sonunda

gerdek > gerdah

keşkek > keşkah

<u>k > n değişmesi</u>

Sözcük içinde

yüksek > yünsek

<u>k >r değişmesi</u>

bakraç > barkaç

çıkrık > çırkık

<u>k > v değişmesi</u>

Sözcük içinde

menekşe > menevşe

<u>k > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

takke > takya

halbuki > halbiyse

<u>p > f değişmesi</u>

Sözcük başında

poşet > foşet

<u>p > r değişmesi</u>

Sözcük içinde

toprak > torpak

yaprak > yarpak

<u>t > n değişmesi</u>

Sözcük içinde

patavatsız > patavansız

2.2.1.4. Süreksizlik

Sürekli ünsüzlerin (f, ğ, h, j, l, m, n, r, s, ş, v, y, z), yerlerini süreksiz ünsüzlere (b, c, ç, d, g, k, p, t) bırakmasıdır. Gülnar'da görülen başlıca süreksizlik örnekleri:

<u>f > p değişmesi</u>

Sözcük başında

fayton > payton

<u>ğ > g değişmesi</u>

Sözcük içinde

ağa > aga

<u>ğ > k değişmesi</u>

Sözcüğün son hecesinde

bayağı > bayakı

fesleğen > fesliğen, feslikan

h > k değişmesi

Sözcük içinde

İhsan > İksan

Sözcüğün sonunda

ah > ak

h > t değişmesi

Sözcük içinde

inhisar > intizar

j > c değişmesi

Sözcük başında

jandarma > jenderme, cenderme

jilet > cilet

Sözcük içinde

müjde > mücüde

l > t değişmesi

Sözcük içinde

ulaş- > utaş-

n > d-t değişmesi

Sözcüğün sonunda

demin > demid, demit

n > g değişmesi

Sözcük içinde

konak > gogak

pınar > bugar, bunar, punar

s > c değişmesi

Sözcük başında

sigara > cigara, civara, cuvara

s > d değişmesi

Sözcük içinde

hisse > hısda, hısta, histe

s > t değişmesi

Sözcük içinde

yassı > yastı

hisse > hısda, hısta, histe

ş > t değişmesi

Sözcük içinde

nişasta > nitaşta

v > b değişmesi

Sözcük başında

vebal > babal, bubal

Sözcük içinde

esvap > asbab, asbap

y > ç değişmesi

Sözcük içinde

papatya > babatça, bapatça, bubatça

y > d değişmesi

Sözcük içinde

ikiye bir > ikide bir

haftaya bir > haftada bir

z > c değişmesi

Sözcük içinde

azıcık > accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

2.2.1.5. Sürekli Ünsüzler Arasındaki Yer Değiştirmeler

Gülnar'da görülen başlıca sürekli ünsüz değişmeleri:

f > h değişmesi

Sözcük başında

Fatma > Hatma
fuzuli > huzuli
filan > hilan
fotoğraf > hotoğraf

Sözcük sonunda

gergef > gergah

ğ > f değişmesi

Sözcük içinde

uğra > ufra, uhra

ğ > h değişmesi

Sözcük içinde

uğra > ufra, uhra

ğ > n değişmesi

Sözcük içinde

çiğnet- > çinnet-
iğne > ĭnne
yoğur- > yunur-
yoğurt > yonurt

ğ > v değişmesi

Sözcük içinde

doğruyor > dovrayor, dovrayıyor

<u>ğ > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

buğday > buyday, buydiy

öğlen > öylen

<u>h > f değişmesi</u>

Sözcük başında

hortum > fortum

hırsız > fırsız

hurma > furma

Sözcük sonunda

külah > külef

ruh > uruf

matah > mataf

<u>h > ğ değişmesi</u>

Sözcük içinde

tehlike > tēlike, teğlike

sahan > sağan, sān

sahibi > sābı, sağbı, saibi

şırahane > şığrana, şıhrana, şırhana

Sözcük Sonunda

oh olmuş > oğ olmuş

<u>h > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

Mehmet > Mēmed, Mēmet, Meymed

zahir > sār, sayir, zār, zayir

l > m değişmesi

Sözcük içinde

ılışık > ımışık, imişik

alelacele > alemacele

l > n değişmesi

Sözcük başında

lanet > nalet

lezzet > nezzet

Sözcük içinde

anla- > anna-

iltimas > intimas

iltihap > intihap

kilit > kinit

maltız > mantız

sabahla > sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabahınan, zabānan, zabahınan

l > s değişmesi

Sözcük içinde

Gülsüm > Güssüm, Güssüm

m > h değişmesi

Sözcük içinde

zemheri > zemheri

m > n değişmesi

Sözcük başında

muska > nuska

Sözcük içinde

bizimki > bizinki

domuz > donuz, dunuz

komşu > gonşu

şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

Sözcük sonunda

Aliyim > Aliyin

Güssüm > Güssün

merhem > mehlen

sorayım > sorayın, soruyun

m > y değişmesi

Sözcük içinde

gömlek > göynek

<u>n > ğ değişmesi</u>

Sözcük içinde

dünürcü > düğürcü, düyürcü

<u>n > l değişmesi</u>

Sözcük başında

naylon > laylon

Sözcük içinde

manifatura > malifatura

fincan > filcan

<u>n > s değişmesi</u>

Sözcük içinde

görenek > göresek

<u>n > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

babanın > babayın

dinle- > diyne-

dünürcü > düğürcü, düyürcü

<u>n > z değişmesi</u>

Sözcük sonunda

bazen > bayaz

r > f değişmesi

Sözcük içinde

surat > sufat

r > l değişmesi

Sözcük başında

rapor > lapor, lapur

rüzgâr > ölüzgâr, örüzgâr

Sözcük içinde

birader > bilader

derler > deller

merhem > melhen

serbest > selbest

sürahi > sülahi

r > n değişmesi

Sözcük içinde

parmak > bannak, barmak, barnak

harnup > hannup, hannıp, harnıp

kurna > gunna

zırnık > zınnık

r > y değişmesi

Sözcük içinde

derya > deyra

s > ş değişmesi

Sözcük içinde

nişasta > nitaşta

şemsiye > şemşiye

siftah > şevtā, şeftah

Sözcük sonunda

herkes > herkeş, herkez

s > z değişmesi

Sözcük başında

soba > zopa, zobu, zoba

ş > h değişmesi

Sözcük başında

şimdi > hindi, şindi, şimdik, şincik, şindik, ĭndi

şöyle > höyle

şuraya > huraya

v > f değişmesi

Sözcük başında

viraj > firaj

vişne > fişne

vur- > fur-

Sözcük içinde

mahvol- > māfol-

tuvalet > tufalet

sivil > sifil

söven > söfen

övendire > öğendire, öğendere, üfendire

v > ğ değişmesi

Sözcük içinde

övendire > öğendere, öğendire, üfendire

eldiven > eldivan, elduvan, eldoğan

v > m değişmesi

Sözcük başında

vefat > mefat

<u>v > y değişmesi</u>

Sözcük içinde

güveyinin > güyeğinin

<u>y > ğ değişmesi</u>

Sözcük içinde

beyir- > beğir-, bēr-

beye > beğe

Sözcük sonunda

tüy > tüğ

<u>y > l değişmesi</u>

Sözcük İçinde

tiyatro > tilatro, teletüre, tilatru, teletüro

<u>y > n değişmesi</u>

Sözcük başında

yahni > nahni

<u>y > ş değişmesi</u>

Sözcük içinde

Ayşe > Aşşa, Ayşa, Eşşe, Eyşe

<u>z > ğ değişmesi</u>

Sözcüğün ilk hecesinde

azıcık > accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

<u>z > r değişmesi</u>

Sözcük içinde

gözük- > görük-

z > y değişmesi

Sözcük içinde

azıcık > accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

bazen > bayaz

Sözcük sonunda

yaz- > yay-

2.2.1.6. Süreksiz Ünsüzler Arasında Değişmeler

Gülnar'da görülen başlıca süreksiz ünsüz değişmeleri:

d > b değişmesi

Sözcük içinde

ibtida > itliba

d > c değişmesi

Sözcük içinde

çimdik > çimcik

boduç > bocut

şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

g > c değişmesi

Sözcük başında

gavur > cavır, cavur, gavır

t > c-ç değişmesi

Sözcük başında

tencere > cendere, tencire, çencere, çencire, çendere

k > p değişmesi

Sözcük içinde

ekmek > etmek, epmek

k > t değişmesi

Sözcük başında

kibrit > kibrit, kirpit, tirbit, tirpit

Sözcük içinde

ekmek > etmek, epmek

Sözcük sonunda

düşük > düşüt

2.2.2. ÜNSÜZ BENZEŞMELERİ

"İç seste yan yana iki ünsüz bulunan yerlerde veya söyleniş bakımından aynı durumda bulunan komşu sözcüklerin son ve ön sesleri arasında, bazen iki ünsüzden birinin kendisine yakın boğumlanma niteliği taşıyan öteki tarafından büsbütün veya kısmen benzeştirilmesi olayı" (Korkmaz, 1992: 163).

-ln- > -nn- benzeşmesi

Gülnar > Günnar, Günner

karanlık > garannık

yanlış > yannış

-rl- > -ll- benzeşmesi

terlik > tellik

yuvarlak > yuvallak

-ly- > -ll- benzeşmesi

fasulye > fasulle

-rn- > -nn- benzeşmesi

harnup > hannıp, hannup, harnıp

kırnap > gınnap

tırnak > dınnak

-zs- > -ss- benzeşmesi

gelmezse > gelmesse

tuzsuz > dussuz

-ls- > -ss- benzeşmesi

Gülsüm > Güssüm, Güssün

nasılsın > nāssın, nasıssın

olsun > ossun

-çs- > -ss- benzeşmesi

içsin > issin

geçsin > gessin

-gn-ğn- > -nn- benzeşmesi

iğne > inne

-hn- > -nn- benzeşmesi

mihnet > minnet

-nd- > -dd- benzeşmesi

deminden > demidden, demitten

-nb- > -mb- benzeşmesi

Komşu sözcükler arasında görülür.

on beş >om beş

-tc- > -cc- benzeşmesi

Hatice > Hacca, Hatça, Hatıca

-şs- > -ss- benzeşmesi

gelişsin > gelissin

-yz- > -zz- benzeşmesi

teyze > dēze, deyze, dezze, tēze

-yş- > -şş- benzeşmesi

Ayşe > Aşşa, Ayşa, Eşşe, Eyşe

2.2.3. ÜNSÜZ AYKIRILAŞMASI (BENZEŞMEZLİK)

"Bir sözcükte yan yana veya birbirine yakın duran ve boğumlanma nitelikleri bakımından birbirinin tıpkısı veya benzeri olan iki ünsüzden birinin, kendi boğumlanma noktasını ötekinden ayırarak başka bir ünsüze dönüşmesi olayı" (Korkmaz, 1992: 24).

Gülnar'da diğer ses olaylarına göre ünsüz aykırılaşması daha az görülür.

-md-> -nc,nd- aykırılaşması

şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

-nc-> -lc- aykırılaşması

fincan > filcan

-r-> -l- aykırılaşması

birader > bilader

2.2.4. ÜNSÜZ TÜREMESİ

"Sözcük ön, iç ve son seslerinde sözcüğün aslında olmayan bir ünsüzün türemesi olayı" (Korkmaz, 1992: 163).

Gülnar'da ön, orta ve son türeme görülmektedir.

2.2.4.1. Öntüreme

h türemesi

aba > haba
elbet > helbet
öyle > höyle
ödlek > hödlek

y türemesi

esir > yesir

2.2.4.2. Ortatüreme

b türemesi

hamal > hambal

d türemesi

ayırım >ayırdım
ısırmak > ısdırmak

ğ türemesi

saat > sağıt, sahıt, sāt

h türemesi

saat > sağıt, sahıt, sāt
itiraz > ihtiraz

l türemesi

beri > berli

m türemesi

üstele- > üstemle-

n türemesi

iyilik > iyinlik
sıçramasıyla > sınçramasıynan
haydi > haydin
yüzükoyun > yüzünkuyu

n türemesi

halbuki > halbiyse

t türemesi

ısır- > ısır-, ıstır-

v türemesi

taşı- > davşı-, tavşı-

y türemesi

daire > dayire
doğruyor > dovrayor, dovrayıyor
küçüğe > güccüğe, güycüğe
İsmail > Ismayıl, Ismayil, İsmĭl, İsmiyil
kanaat > ganaat, ganeyat, ganeyet
yıka- > yıyka-

2.2.4.3. Sontüreme

k türemesi

açınca > açıncak
gelince > gelincek
şalgaba > şalgabak
şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

m türemesi

meğer > meğersem, meğerseme, meğerimise, meğerinise

oysa > oysam
sonra > sonram
yoksa > yoğsam
dedi ki > dedi kim, dedi kin, dedi kine

n türemesi

dedi ki > dedi kim, dedi kin, dedi kine
haydi > haydin
iki iki > ikin ikin
ikindi > ikindin
ile > ilen
keşke > keşge, keşgem, keşgen
öğle > öylen
sıçra- > sınçra-

ne türemesi

bile > bilene
dedi ki > dedi kine

2.2.5. ÜNSÜZLERDE YER DEĞİŞTİRME (METATEZ, ÖTESİNE YERLEŞTİRME)

"Genel olarak söyleyişi kolaylaştırma yönünden, sözcük içindeki iki sesin, çoğunlukla iki ünsüzün yer değiştirmesi olayına "metatez" denir. Göçüşmede birinci hecenin sonundaki ünsüzle, ikinci hecenin başındaki ünsüz, birbirinin yerine geçer" (Kükey, 2003: 96).

"Yer değiştirme olayı birbirine bitişik iki ünsüzden ikincisinin birincisi yerine geçmesi şeklinde ortaya çıkıyorsa, buna "yakın yer değiştirme" veya "komşu ünsüzler arasında yer değiştirme" adı verilir. Bazen, birbirinden uzak iki ünsüzden ikincisi, birkaç boğumlanmayı atlayarak daha önce boğumlanması gereken birinci ünsüzün yerine geçip onu kendi yerine atar. Bu yer değiştirme olayına da "uzak yer değiştirme" veya "komşu olmayan ünsüzler arasında yer değiştirme" denir" (Gülensoy, 1988: 70).

Gülnar'da yakın ve uzak yer değiştirme görülmektedir.

2.2.5.1. Yakın Yer Değiştirmeler

-br- > -rb- değişmesi

ibrik	> ibrik
kibrit	> kibrit, kirpit, tirbit, tirpit
obruk	> orbuk

-ht- > -kd- değişmesi

anahtar	> anakdar, anaddar

-kr- > -rk- değişmesi

bakraç	> barkaç
çıkrık	> çırkık

-ks- > -sk- değişmesi

tiksin-	> dıskın-, dıksın-, diksin-

-kş- > -şk, -şg- değişmesi

ekşi	> eşki, eşgi

-ln- > -nl- değişmesi

yalnız	> yalınız, yalnız

-lv-> -vl- değişmesi

helva	> halva, havla

-mh- > -hm- değişmesi

zemheri	> zehmeri

-ml- > -lm- değişmesi

çömlek	> çölmek
memleket	> melmeket

-mr- > -rm- değişmesi

temriye > termeğe, termeği

-nl- > -ln- değişmesi

yanlış > yalnış

-pk- > -kp- değişmesi

şapka > şakba, şakıba, şakpa

-pr- > -rp- değişmesi

köprü > körpü

yaprak > yarpak

toprak > torpak

-rg- > -ğr- değişmesi

dirgen > diğren

-rh- > -hr değişmesi

perhiz > pehriz

tarhana > tahrana

şırahane > şığrana, şıhrana, şırhana

-rm- > -mr- değişmesi

sarmısak > samırsak, sarımsak

-rp- > -pr- değişmesi

kirpik > kiprik

kirpi > kipri

-rv-> -vr- değişmesi

derviş > derviş

kirve > kirve

pervaz > pervaz

-vr-> -rv- değişmesi

avrat > avrat

-şh-> -hş- değişmesi

meşhur > mahşur, mehşur, menşur, meşur

-şh->-nş- değişmesi

meşhur > mahşur, mehşur, menşur, meşur

Not:Aşağıdaki örneklerde ünlü, ünsüz yer değiştirmesi görülür.

-mı-> -ım değişmesi

sarmısak > sarımsak, samırsak

fermuar > ferimar, ferimuar, fermar

-re- > -ür- değişmesi

öğretmen > öğürtmen, ȫretmen

Kimi sözcüklerin başındaki ünlü ile yanındaki ünsüz yer değiştirir.

ıslık > sıtlık

rüya > ürüya, ürya

2.2.5.2. Uzak Yer Değiştirmeler

b-t > t-b değişmesi

ibtida > itliba

t-ç-c > ç-d değişmesi

tencere > cendere, çencere, çencire, çendere, tencire

l-r > r-l değişmesi

ileri > ireli

d-n > n-d değişmesi

ödünç > öndüç

f-v > y-f ile değişmesi

kahve > gāfe, gāve, gayfe

s-h > r-s- değişimi

ishal > irsal

p-r-t > t-r-p değişimi

ispirto > istirpo

r-t > t-r değişimi

kooperatif >kopeterif

2.2.6. ÜNSÜZ İKİZLEŞMESİ

"Sözcük kökünde iki aynı ünsüzün yan yana bulunmasına dilbiliminde ünsüz ikizleşmesi denir. Türkçe'de sözcük kökünde ünsüz ikizleşmesi hemen hemen görülmez. Dilimizde iki ayrı ünsüzün yan yana bulunması, ancak kökle ekin birleşme noktasında görülür" (Kükey, 2003: 95).

2.2.6.1. Sözcüğe Ulanan Eklerle İkizleşme

c ikizleşmesi

bir-cecik > bicecik, biccecik, biddecik

küçük-e > güccüğe, güğcüğe, güycüğe

d ikizleşmesi

bir-cecik > bicecik, biccecik, biddecik

demin-den > demidden, demitten

l ikizleşmesi

karar-leme > garelleme, garerleme

n ikizleşmesi

“n” ünsüzü ile biten sözcüklere “l”ile başlayan bir ek geldiğinde “l > n” değişmesi olur. Böylece “n” ikizleşir.

altın-ler > altınnar
en-li > enni
geçen-ler > geçenner
gün-lük > günnük
gün-let- > günnet-
iyi-lik > eyinnik
kadın-lar > gadınnar
karın-ler > garınnar
kazan-ler > gazannar
şeytan-ler > şeytannar
kin-li > kinni
karın-imiz > kanımız, gannımız

Ünlü ile biten kimi sözcüklere -ler çoğul eki ulanırken sözcüğün sonuna, koruyucu ses “n” eklenir, “l > n” değişmesi olur. Böylece “n” ikizleşir.

beriki-ler > beriki-N-ner → berikinner
bu-N-ler > bu-N-nar → bunnar
öteki-ler > öteki-N-ner → ötekinner

“n” ünsüzü ile biten kimi sözcüklere iyelik 3. kişi eki ve –e durum eki ulandığında, iyelik eki düşer ve “n” ikizleşir.

yan-ı-N-e > yanna

Orta hece düşmesi başlığnda da belirtildiği gibi Gülnar’da kimi sözcüklerde orta hece düşünce; “r>n” ya da “l>n” değişmesi sonucu “n” ikizleşmesi olur.

alın-i > alını → alnı, annı
burun-i > burunu → burnu, bunnu

“n” ünsüzü ile biten bir sözcük, ünlü ile başlayan bir ek alınca, “n” ikizleşir.

yan-e > yanna

s ikizeşmesi

nasıl-sin > nasıssın

r ikizleşmesi

bil-iyor-im > bil-iyor-run → biliyorrun

gel-iyor-im > gel-iyor-run → geliyorrun

t ikizleşmesi

ayrıyeten > ayrıyetten

demin-den > demidden, demitten

z ikizleşmesi

azık-i-N-i > azzık-ı-N-ı → azzığını

2.2.6.2. Sözcük Kökünde İkizleşme

"Eski Türkçe'de ikki, sekkiz, ottuz; bugünkü Türkçe'de de anne gibi sözcüklerde ünsüzler ikizleşmesine rastlıyoruz" (Ediskun,1963: 79). Bu sözcükler zamanla İstanbul ağzına göre değişmişlerdir. Gülnar'da da eski Türkçe'de olduğu gibi kök halindeki sözcüklerde ünsüz ikizleşmesine rastlamaktayız.

c ikizleşmesi

küçük > güccük, güğcük, güycük

d ikizleşmesi

anahtar > anakdar, anaddar

Sıdıka > Sıddıka, Sıttıka

yedi > yeddi

k ikizleşmesi

dokuz > dokkuz

sekiz > sekkiz

l ikizleşmesi

çile > çille

m ikizleşmesi

aman > amman

ama > emme

n ikizleşmesi

"rm" ve "rn" ünsüzleri birlikte kullanılan kimi sözcüklerde "n" ikizleşir.

parmak > bannak, barmak, barnak

harnup > hannup

kurna > gunna, gurna

"ğ>n" değişmesi sonucu "n" ikizleşir.

iğne > ĭnne

s ikizleşmesi

Gülsüm > Güssüm, Güssün

ısır- > ıssır- , ıstır-

saat > sağıt, sahıt, sāt

yüzük > yünsük, yüssük, yüzzük

ş ikizleşmesi

eşek > eşşek

kaşık > gaşşık

aşağı > aşşağı

t ikizleşmesi

Sıdıka > Sıddıka, Sıttıka

"y" ünsüzünün bulunduğu kimi sözcüklerde "y>n" değişmesi olur, böylece "n" ikizleşir

yayık > yannık

z ikizleşmesi

yüzük > yünsük, yüssük, yüzzük

2.2.7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

"Çeşitli fonetik etkiler altında sözcüklerdeki ünsüzün düşmesi olayıdır" (Özçelik, 1997: 59).

f düşmesi

çiftlik > çitlik, çiflik

"f" ünsüzü konuşma sırasında çoğunlukla erir ve kendinde önceki ünlünün uzun okunmasına yol açar.

öfke > ȫke, övke

Silifke > Silifge, Zilüfge, Zilüfke, Zülüfke, Zülǖke,

yufka > yūka

ğ düşmesi

"ğ" ünsüzü konuşma sırasında çoğunlukla erir ve kendinden önceki ünlünün uzun okunmasına yol açar.

Sözcük içinde

ağabey > ağabĭ, ābi

aşağı > aşşā

avlağı > avlā

değil > dēl

değiş- > dēş-

kurbağa > gurbā

oğlan > ulen, ülen, len, lan

öğretmen > öğürtmen, ȫretmen

yağmur > yāmır

üğütle- > ū̄tle-

Sözcük sonunda

çiğ > çĭ

h düşmesi

"h" ünsüzü konuşma sırasında çoğunlukla erir ve kendinden önceki ünlünün uzun okunmasına yol açar. Kimi sözcüklerde de "h>y", "h>ğ" değişmesi olur.

Sözcük başında

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ühseyin Ühsiyin, Ühsün

halay > alay

Sözcük içinde

Ahmet > Āmet, Āmat

Ali İhsan > Alĭsan, Aliksan

daha >dā

de daha > dedā (işte anlamında)

kahve >gāve, gāfe, gayfe

herhalde > herālda, herālde, herālım, herhalıma

lahana > ilahana, ilāna

Mehmet > Mēmet, Mēmed, Meymed

sabahla > sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabahınan, zabānan, zabahınan

sahan > sağan, sān

sarhoş > serhoş, zaroş, zēroş, zōroş

sahibi > sābı, sağbı, saibi

şehir > şeğer, şēr

tahra > tāra

tehlike > teğlike, tēlike

velhasıl > velāsili

zahir > sār, sayir, zār, zayir

Sözcük sonunda

Abdullah > Abdullā

siftah > şevtā, şeftah

Aşağıdaki örnekte ünlü kısalması olur.

mahvol- > măfol-

Yabancı kökenli kimi sözcüklerde "h" düşünce iki ünlü yan yana gelir.

isdirahat > isdiraat

sahibi > sābı, sağbı, saibi

k düşmesi

bilecekler > bilecēler

yapacaksınız > yapacānız

l düşmesi

Sözcük içinde

kalk- > gak-, kak-

kilitli > kitli

nasılsın > nāssın, nasıssın

Sözcük sonunda

Veysel >Veyis, Veyisel

k düşmesi

Sözcük içinde

eksik > esik

hakkını > hakını

yüksük > yüsük, yüssük, yünsük

teşekkür > teşekür

yandaki > yandā, yandağı, yandāki

Sözcük sonunda

yok > yō

n düşmesi

Sözcük içinde

rençberlik > ireşberlik

sonra > sora

Sözcük sonunda

bitirirken > bitirirke

yaparken > yaparka, yaparke

r düşmesi

Sözcük içinde

biliyorum > biliyom

yazıyorum > yazıyom

pırttır- > pıttır-

Sözcük sonunda

durur > duru

geliyorur > geliyoru

kullanılıyorur > kullanılıyoru

bir > bi

ş düşmesi

Sözcük başında

şimdi > hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi

Sözcük içinde

anarşist > anarşit

t düşmesi

Sözcük içinde

çiftlik > çiflik, çitlik

elektrik > alatirik, aletirik, eletirik,

y düşmesi

Sözcük başında

yukarı > yokarı, okarı

Sözcük içinde

"y" ünsüzü konuşma sırasında çoğunlukla erir ve kendinden önceki ünlünün uzun okunmasına yol açar.

Sözcük içinde

beyir- > beğir-, bēr-

çeyrek > çērek

gayri > gāri

Hüseyin > Hüseyün, Hüsün, Ǖseyin Ǖsiyin, Ǖsün

koy- > kō-

teyze > dēze, deyze, dezze, tēze

söyle- > sȫle-

tüylü > tū̄lü

Sözcük sonunda

ağabey > ābi, ağabĭ

Kendinden önceki ünlünün uzun okunmadığı sözcükler:

Son hecede

buraya > bura

oraya > ora

nereye > nere

<u>v düşmesi</u>

Sözcük içinde

Mustafa > Mustava, Mustā

yufka > yūka, yuvka

Tevfik > Tĕfik

<u>z düşmesi</u>

Sözcük İçinde

azıcık > accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

İlk hecenin düşmesi

bisiklet > siklet

2.2.8. ÜNSÜZLER UYUMU (ÜNSÜZLER BENZEŞMESİ)

"Türkçede sert ünsüzlerden (ç, k, p, t, f, h, s, ş) biri ile kapanan bir sözcüğe "c", "d", "g"ünsüzlerinden birisiyle başlayan bir ek getirildiğinde, sözcüğün sonunaki sert ünsüz, ekin başındaki "c", "d", "g"yumuşak ünsüzünü etkiler, bu yumuşak ünsüzleri kendi sertlerine (ç, t, k) dönüştürür. Dilimizin bu olayına "Ünsüzler Uyumu" ya da "Ünsüzler Benzeşmesi" denir" (Kükey, 2003: 71).

ulus-ce > ulusça

sabah-den > sabahtan

çalış-gen > çalışkan

Gülnar'da bu kural çoğun uygulanmaz.

ateş-te > ateşde
ayak-ta > ayakda
baş -ka > başga
bıçak-çı > bıçakcı, buçakçı
biç-ti > biçdi
çift-çi > çifci, çitci
et-tin > etdin
geç-tikten > geçdikten
gitmek-ten > getmekden
güdük-tü > güdüğdü
hayat-ta > hayatda
iş- ten > işden
kabristanlık-tan > gapristanlıkdan
kalk-tı > galkdı, gakdı
kes-tir-ecek-im > kesdireceğim
kırık-tı > gırığdı
kırp-tır-mış > kırpdırmış
layık-tır > layıkdır
millet-ten > milletden
ne et-tin > netdin
olduk-tan > oldukdan
sap-tır-ır-ım >sapdırırım
sepet-çi > sepetci
tut-tu > dutdu
yap-tır-mı-yor-um > yapdırmayorum
yemek-ten > yemekden
yerleş-tir- > yerleşdir-
yük-te > yükde
etraf-tan > etrafdan
raf-da > rafda

2.2.9. ÜNLÜLERİN ÜNSÜZLERE ETKİSİ

"Süreksiz yumuşak ünsüzler (b, c, d, g) ayrıcalık gösteren birkaç sözcük dışında, Türkçede sözcüklerin sonunda geçmez; bu süreksiz yumuşak ünsüzlerin yerine bunların sertleri (ç, k, p, t) sözcük sonunda bulunur" (Kükey, 2003: 73).

Ünlü ile başlayan sözcüklerden önceki sözcüklerde, eski metinlerde olduğu gibi " b, c, d, ğ" yumuşak ünsüzlerinin sözcük sonunda kullanımı, Gülnar'da sık görülür.

çok iş → çoğ iş
dokumak için → dokunmag için
genç adam → genc adam
şaşırmak ilazım → şaşırmağ ilazım
yatmak için → yatmağ için
yetik elma → yetiğ elma
yiyecek aş → yeğceğ aş
yok ol → yoğ ol

Yabancı sözcüklerde de yukarda belirtilen kullanım görülür.

inat et- → inad et-

2.2.10. ÜNSÜZ YUMUŞAMASI

"Türkçe'de süreksiz sert ünsüzlerle (ç, k, p, t) kapanan sözcükler, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında; ekin başındaki ünlü, sözcüğün sonundaki sert ünsüzü etkiler; onu kendi yumuşağına çevirir. Bu dil olayına "Ünsüz Yumuşaması" denir. "ç > c, k > ğ, p > b, t > d" olur. Bir sözcükte sonda geçen "k" ünsüzünden önce "n" ünsüzü varsa; o zaman sondaki "k" ünsüzünün yumuşağı "g" olarak görülür" (Kükey, 2003: 74-75).

çorap-ı	> çorabı	söğüt-i	> söğüdü
renk-in	> rengi	mutfak-e	> mutfağa
topaç-in	> topacın	çelenk-i	> çelengi
ahenk-in	> ahengin	biyolog-i	> biyoloğun

"Yumuşama olayına uğramayan Türkçedeki sözcükleri üç dizide toplarız:

Süreksiz ünsüzlerden (ç, k, p, t) birisiyle kapanan çoğu tek heceli sözcükler, ünlü ile başlayan bir ek aldığında, sonlarındaki sert ünsüzü yumuşatamaz.

koç-im > koçum kırk-i > kırkı

çöp-i > çöpü et-i > eti

Süreksiz sert ünsüzlerden (ç, k, p, t) birisiyle kapanan eylem tabanları, ünlü ile başlayan bir ek aldığında, sonlarındaki sert ünsüzü yumuşatmaz.

seç-ici > seçici ak-erek > akarak

çarp-en > çarpan işit-ip > işitip

"t" ya da "k" süreksiz sert ünsüzlerinden birisiyle kapanan Türkçe'ye Arapça'dan girmiş sözcükler, ünlü ile başlayan bir ek aldığında sonlarındaki sert ünsüzü yumuşatmaz." (Kükey, 2003: 75-76).

hürriyet-imiz > hürriyetimiz merak-i > merakımız

Gülnar'da "ç, k, p, t" ünsüzlerinden biri ile kapanan tek heceli ve yabancı kökenli kimi sözcükler, ünlü ile başlayan ek aldığında yukardaki kuralın tersi olur; sözcüğün son ünsüzü yumuşar.

süt-iyle > südüyle

üst-ine > üsdüne

fark-i-N- e > fargına

sepet-i > sepedi

"k" ünsüzü yumuşayan, -ki eki almış sözcükler Gülnar'da çoğunluktadır.

yanda-ki > yandāğı

beride-ki > beridēği

odadaki > odadāğı

öndeki > öndē, öndeği, öndöğü

Süreksiz sert ünsüz "t" ile kapanan kimi eylem gövdeleri, ünlü ile başlayan bir ek aldığında, Gülnar'da kuralın tersi olur; sözcüğün son ünsüzü yumuşar.

beslet-ir > besledir

öğret-e-Y-im > öğredeyim

Gülnar'da "k" sert ünsüzü ile kapanan bir sözcük, ünsüzle başlayan bir ek aldığında sözcüğün sonundaki "k" sert ünsüzü yumuşayarak "ğ" olur.

emecek-ken > emeceğken
erkek-ken > erkeğken
gevşek-imiş > gevşeğimiş
kürek-le > küreğlen

Gülnar'da pek çok sözcüğün kökünde ve eklerinde sert-yumuşak ünsüz uyumsuzluğu görülür.

çağır-t-mış > çağırdmış
hasta-lan-mış > hasdalanmış
gös-ter- > gösder
iste-r > isder
ökse > öğse
yoksa > yoğsam

3. SÖZCÜK BİLGİSİ

3.1. SÖZCÜK YAPIMI

Sözcük türetmeye yarayan, yazı dilinde kullanılan yapım ekleri genel olarak Gülnar'da da kullanılmaktadır. Ancak değişime uğramış bazı eklerle, bu yörede kullanılan diğer ekler aşağıda belirtilmiştir.

3.2. YAPIM EKLERİ

3.2.1. AD SOYLU SÖZCÜKLERDEN AD SOYLU SÖZCÜK TÜRETEN EKLER

-lik eki

"-lik" eki Gülnar'da çok işlek bir ektir.

- "-ce" eki yerine"-lik" eki de kullanılır.

  güzel-ce > güzel-lik → güzellik

kolay-ca > koley-ce, koliy-lik, goley-lik, goliy-lik → koleyce, koliylik, goleylik, goliylik

- Ünlü ile kapanan kimi sözcüklere "-lik" eki ulandığında, sözcüğün sonuna ekten önce "n" kaynaştırması gelir, "l > n"değişmesi olur.

  iyi-lik > iyi-N-lik → iyinlik, iyinnik

  kötü-lik > kötü-N-lük → kötünlük, kötünnük

- "-lik"eki "-nik" biçiminde de kullanılır, yukarda belirtildiği gibi "l > né değişmesi olur.

  gocaman-lik > gocaman-nık → gocamannık

  yangın-lik > yangın-nık → yangınnık

"-ci" eki

- Ünsüz Uyumu (Ünsüzler Benzeşmesi) Gülnar'da çoğun uygulanmaz.

  kalay-cı → galaycı, galeyçi, galiyçi, kaliyçi

  yaban-cı → yabançı, yapançı

  bıçak-çı → bıçakcı, buçakçı

  güdük-tü → güdüğdü

- Kimi sözcüklere, “-lik” ekinde önce “-ci” eki mutlaka gelir.

  pişman-lik > pişman-cı-lık → pişmancılık

“-cek” eki

- Kimi zaman, “-cek” eki, “-lik” eki yerine de kullanılır.

  ön-lik > ön-cek → öncek

“-cene” eki

- “-ce” eki yerine Gülnar’da çoğun “-cene” eki kullanılır.

  güzel-ce > güzel-cene → güzelcene

  iyi-ce > iyi-cene → iyicene, eyicene

“-rek” eki

- “-ce” eki yerine “-rek, -(i)rek” eki kullanılır.

  şımarık-ce > şımarık-rak → şımarığrak

  güzel-ce > güzel-rek → güzelrek

  çalışkan-ce > çalışkan-ırak → çalışkanırak

- “-icik” eki yerine “-rek” eki kullanılır.

  az-icik > az-rek → azrak

“-ceğez” eki

Küçültme eki “ -ceğiz”, Gülnar’da, “ -ceğez” “-cecik” “-decik” olarak da kullanılır.

bir -ceğiz → bicecik, biccecik, biddecik

kadın-ceğiz → kadıncağaz

teyze-ceğiz → deyzeceğez

Ömer-ceğiz → Omarcağaz, Ömerceğez

“-cik” eki

az-i-cik → accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik

cınna-cik, ınna-cik → cınnacık, ınnacık, ınnacık

küçük-cik → gücücük, güccücük, güğcük, güycük

- Kimi sözcükler, “-cik” ekinden önce kimi “-ce” ekini alır.

bir-i-cik > bir-ce-cik → bircecik, bīcecik

sıcak-cik > ısı-ca-cık

“-leyin” eki

“-leyin” eki, “-eyin, -nen, -len, -le, ile, -n olarak kullanılır.

akşam-leyin → ağşamıla

dün-leyin → düneyin

ikindi-leyin → ikindi-n

sabah-leyin → sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabahınan, zabānan, zabahınan

“-len” eki

“-lek” eki yerine “-len” eki de kullanılır.

diş-lek > diş-len → dişlen

“-ik” eki

cırt-ik → cırtık “Gereksiz konuşan”

“-in” eki

- Yörede “-in” eki, “-lik” ekinin “ile” ilgeciyle birleşmesiyle oluşan “güçlükle” sözcüğü ile aynı anlamı veren aşağıdaki biçimiyle kullanılır.

güç-lük-le > güç-in → gücün

3.2.2. EYLEMLERDEN AD SOYLU SÖZCÜK TÜRETEN EKLER

“-( )k” eki

Gülnar’da çok işlek bir ektir.

cıvı-k → cıvık “Bulgurla yapılan sulu pilav”

cıvdır-ik → cıvdırık “Şımarık”

gel-iş-ik → gelişik

yan-eş-ik → yanaşık

- "-miş" eki yerine "-( )k" eki de kullanılır.

  sıd-miş > sıd-ik → sıdık

- "-ili" eki yerine "-( )k eki kullanılır.

  göm-ülü > göm-ük → gömük

"-ecek" eki

döndür-ecek → döndürecek "Mumbar, çöz"

"-ce" eki

"-in" ekinden sonra, "-ce" eki, kullanılır.

gel-in-ce → gelince "Dayı eşi, yenge"

3.2.3. AD SOYLU SÖZCÜKLERDEN EYLEM TÜRETEN EKLER

"-e" eki

"-leş" eki yerine "-e" eki de kullanılır. O zaman , "n" ikizleşir.

zengin-leş- > zengin-ne- → zenginne-

"-le" eki

"-le" eki kimi sözcüklere "-li" olarak ulanır.

kalay-le- > galey-le-, galiy-li- → galeyle-, galiyli-

"-lik" eki

"-lik" eki, "çıkar- eylemiyle birlikte kullanıldığında, 'hır çıkarmak' deyimiyle aynı anlamda deyim de oluşturur.

hır-lik → hırlık çıkar-

"-(e)k" eki

Gülnar'da, "-len" eki yerine "-(e)k" eki kullanımı çok yaygındır.

kir-len- > kir-ek- → kirek-

suç-len- > suç-uk- → suçuk-

“-sin” eki

Gülnar’da yaygın bir ektir.

hesap-sin- → hesapsın-

yaban-ci-sin- → yabancısın-

az-sin- → azsın-

“-sıra” eki

ot-sire- → otsura- (Canı ot yemek istemek)

su-sire- → susura- (Çok susamak)

3.2.4. EYLEMLERDEN EYLEM TÜRETEN EKLER

“-(i)t” eki

Gülnar’da çok işlek bir ektir.

bak-it- → bakıt-

bük-it- → büküt-

“-ele” eki

Kimi sözcüklere “-ile” olarak ulanır.

şaş-ele- > şaş-ıla- → şaşıla-

-“sire” eki

bul-sire- > bun-sire- → bunsura-

3.3. SÖZCÜK TÜRLERİ

3.3.1. ADLAR (İSİM)

3.3.1.1. Ad İşletme Ekleri

3.3.1.1.1. Çokluk Ekleri

- Gülnar’da kimi sözcüklere çoğul eki “-ler” “-ner” biçiminde de ulanır.

altın-ler > altın-nar → altınnar
geçen-ler > geçen-ner → geçenner
oğlan-ler > oğlan-nar → oğlannar

- Gülnar'da tekil kullanılması gereken durumlarda kimi adlar, "-ler" eki alarak (çoğul) söylenir.

vücudum → vücut-lar-ım, vücutlarım
belim → bel-ler-im, bellerim

3.3.1.1.2. Ad Durumları

a) Belirtme Durumu "-i"

Gülnar'da ünlü ile biten kimi sözcüklere, adın belirtme durumu eki "-i" getirildiğinde ikinci hecedeki geniş ünlü darlaşır.

gübre-Y-i > gübrü-Y-ü → gübrüyü
Mustafa-Y-i > Mustıfı-Y-ı → Mustıfıyı
şura-Y- i > şurı-Y-ı → şurıyı
araba-Y-i > arabı-Y-ı → arabayı

b) Yalın Durumdaki Sözcüğün, Yönelme Durumunda "-e" Kullanılması

cuma > cuma-Y-a → cumaya

3.3.1.2. "ile " İlgecinin Ek Olarak Kullanılması

Yörede "ile" ilgeci ek olarak da sözcüklere ulanır.

- Ünsüzle kapanan sözcüklere "ile"ilgeci, ünlü uyumuna göre "-ılan, -ilen, -len, -lan, -ınan, -inen" biçiminde ulanır.

bıçak-le > bıçak-ilen → bıçağilen
pekmez-le > pekmez-ilen → pekmezilen, bekmezilen
gelmek-le > gelmek-len → gezmeğlen
bakmak-le > bakmak-lan → bakmağlan
mal-le > mal-lan → mallan

benim-le > benim-inen → beniminen
sağlık-le > sağlık-ınan → sağlığınan
silah -le > silah-ınan → silahınan

- Ünlüyle kapanan kimi sözcüklere "ile" ilgeci, "y" kaynaştırma harfinden sonra, "-inen, -ınan, -nen, -nan" biçiminde ulanır.

ilgi-yle > ilgi-Y-inen → ilgiyinen
yazı-yle > yazı-Y-ınan → yazıyınan
neşe-yle > neşe-Y-nen → neşeynen
sıçraması-yle > sınçraması-Y-nan → sınçramasıyınan

- Ünlü ile kapanan kimi sözcüklere "ile" ilgeci, "y" kaynaştırma harfinden sonra, "-len, -lan" biçiminde ulanır.

ablası-yle > ablası-Y-lan → ablasıylan
üzüntüsü-yle > üzüntüsü-Y-len → üzüntüsüylen
dalı-yle > dalı-Y-lan → dalıylan

- Gülnar'da, "ile" ilgeci, iyelik eki almış kişi adıllarına aşağıdaki biçimde ulanır.

Tekil				Çoğul			
1. kişi	ben-im-le	→	ben-i-Y-le	1. kişi	biz-im-le	→	biz-i-Y-le
2. kişi	sen-in-le	→	sen-i-Y-le	2. kişi	siz-in-le	→	siz-i-Y-le
3. kişi	o-N-u-N-la	→	o-N-u-Y-la	3. kişi	değişim yok.		

3.3.1.3. İyelik Ekleri

2. tekil kişi iyelik öbekleriyle oluşan belirtili ad tamlamalarında Gülnar'da, çoğu kez 2. tekil kişi iyelik ekinde değişiklik olur.

"Teklik 2. şahıs iyelik eklerinde, ilgi hâli ekinden sonra 'ñ > y' değişmesi olur" (Korkmaz, 1996: 177).

- Ünlü ile kapanan adlarda "-ñ" eki düşer; sözcük "y" kaynaştırmasından sonra tamlayan ekini alır.

sen-in baba- ñ - ın ev - i → senin baba -Y-ın ev- i
tamlayan durumunda iyelik eki tamlayan tamlanan tamlanan
kişi adılı almış ad öğesi eki eki

- Ünsüzle kapanan adlarda "-in" eki, "-i" olur; sözcük "y" kaynaştırmasından sonra tamlayan ekini alır.

sen-in dil-iñ - in acı -S- ı →senin dil-i-Y-in acı-S-ı
tamlayan durumunda iyelik eki tamlayan tamlanan tamlanan
kişi adılı almış ad öğesi eki eki

sen-in kalem-iñ - in uc - u → senin kalem-i-Y-in uc-u tamlayan
durumunda iyelik eki almış tamlayan tamlanan tamlanan
kişi adılı ad öğesi eki eki

3.3.1.4. Ad Tamlamaları

- "Alanın yüzü" belirtili ad tamlamasının, A. Berat Alptekin'in yöreden derlediği masallardan alınan aşağıdaki tümcede, "alağın yüzü" biçiminde kullanıldığını görüyoruz.

"Şimdi varıyor, goyunları sürüvermiş, alağın yüzünde bir sakız ağacı varmış."

alan - ın yüz- ü - N- de > alağ - ın yüz - ü - N- de → alağın yüzünde tamlayan
tamlayan tamlanan tamlanan -de dur. tamlayan tamlayan tamlanan tamlanan -de dur. eki
eki eki eki eki eki

- Kimi ad tamlamalarında da ses değişmeleri olur.

Hasan Ağa'nın bağı → Hasanabağ
Kara Mustafa'nın Oluğu → Karamusoluğu

3.3.1.5. Bileşik Adlar

Gülnar'da bileşik adlarda da ünlü-ünsüz değişmeleri olur, birleşme sırasında bir ünlü ya da bir ünsüz düşer.

3.3.1.5.1. Ünlü Değişmesi

e > a değişmesi

kerhaneci > keranacı
meyhaneci > meyhanacı, meyanacı
Mollaömerli > Mollamalı
şırahane > şırhana, şığrana, şıhrana

i > ı değişmesi

Mollaömerli > Mollamalı
kerhaneci > keranacı

ü > ö değişmesi

Büyükeceli > Böyüeceli, Böceli, Böyöceli, Böyöğceli

3.3.1.5.2. Ünlü Düşmesi

a düşmesi

anneanne > annene
şırahane > şırhana, şığrana, şıhrana

3.3.1.5.3. Ünsüz Değişmesi

h > ğ değişmesi

şırahane > şırhana, şığrana, şıhrana

h > y değişmesi

kahvaltı > gayfaltı

k > g değişmesi

ayakkabı > ayakgabı

delikanlı > deliganlı, deligannı

v > f değişme

kahvaltı > gayfaltı

3.3.1.5.4. Ünsüz Düşmesi

h düşmesi

kerhaneci > keranacı

meyhaneci > meyhanacı, meyanacı

k düşmesi

Büyükeceli > Böyüeceli, Böceli, Böyöceli, Böyöğceli

ö düşmesi

Mollaömerli > Mollamalı

kerhaneci > keranacı

r düşmesi

Mollaömerli > Mollamalı

kerhaneci > keranacı

n düşmesi

anneanne > annene

r düşmesi

Mollaömerli > Mollamalı

kerhaneci > keranacı

3.3.1.5.5. Ünsüz Türemesi

ğ türemesi

Büyükeceli > Böyüeceli, Böceli, Böyöceli, Böyöğceli

Aşağıdaki bileşik sözcük ve özel bileşik ad öbeği daha farklı bir değişime uğramıştır.

Şeyhömer > Şohmur

Ali Osman Sancağı > Alanson Sancağı

3.3.1.5.6. Ünsüzlerde Yer Değiştirme (Metatez, Ötesine Yerleştirme)

Uzak Yer Değiştirmeler

c-y > y-c değişmesi

sacayak > sayacak

3.3.1.5.7. Ünsüz İkizleşmesi

delikanlı > deliganlı, deligannı

3.3.2. ÖNADLAR (SIFAT)

3.3.2.1. Önad Tamlamaları

- Gülnar'da sert ünsüzle kapanan önadlar, önad tamlaması oluşturduklarında, yumuşarlar.

  yetik adam → yetiğ adam

  yiyecek ekmek → yeğceğ ekmek

  çok iş → çoğ iş

  hazırlanacak ödev > hazırlanacağ ödev

- Aşağıdaki önad tamlamasında adın ilk hecesi düşer, e> a değişmesi olur.

  kara haberi → karabarı

- "-rek" eki ulandığı sözcüğe "biraz" anlamı katar, "k"ünsüzüyle biten sözcüklere "-rek" eki ulandığında "k" "ğ" olur. Bu sözcükler bir adı etkilerse önad; eylemi etkilerse belirteç olur. (Bkz. 100)

büyük-rek	>	büyüğ-rek	→	büyükçe
şımarık-rek	>	şımarığ-rak	→	şımarıkça
ufak-rek	>	ufağ-rak	→	ufakça
uzak-rek	>	uzağ-rak	→	uzakça

Ufağrak bir çocuk kapıyı çaldı.

niteleme önadı — belgisiz önad — ad

önad tamlaması

Ben daha uzağrak köyde oturuyorum.

niteleme önadı — ad

önad tamlaması

3.3.2.1.1. Pekiştirme Önadları

Türkçede, ilk ünlüsüne kadar (bu ünlü içinde olmak üzere)bulunan ses ya da ses birliğine "m, p, r, s"ünsüzlerinden dildeki uyarına göre birisi getirilerek pekiştirme önadı yapılır.

sıcak : sı-m-sıcak → sımsıcak

soğuk : so-p-soğuk → sopsoğuk

Oysa Gülnar'da alışılmış kuralın dışında da pekiştirme önadı yapılmakta.

sıcak : ı-p-ısıcak → ıpısıcak

sorsoğuk : so-r-soğuk → sorsoğuk

3.3.2.1.2. Önadlarda Küçültme

- Gülnar'da "bir" sözcüğüne, "-ce", "-cik" ekleri üst üste birlikte ulanarak küçültme anlamı pekiştirilir. Sözcük aşağıdaki biçimlerde kullanılır.

bir-ce-cik çocuk → bicecik çocuk

bir-ce-cik oda → biccecik oda

bir- ce-cik ekmek → biddecik ekmek

3.3.2.1.3. Önad Türeten "-(de)ki Eki

- Yörede, önad türeten "-(de)ki"ekiyle oluşan önad tamlamasında "-ki" eki düşer; kendinden önceki ünlü uzun okunur.

  yan-daki ev → yandā ev

  masa-daki kitaplar → masadā kitaplar

"IX. Grup Anadolu ağızlarında '-ki' aitlik ekinden önceki '-de/-da' ekinin ünlüsü uzun telaffuz edilir" (Karahan, 1996: 177)

- Leyla Karahan'ın yukardaki saptaması Gülnar'da da geçerlidir. Önad türeten "-(de)ki" ekiyle oluşan önad tamlamasında, "-ki" eki düşmeden kullanılınca da "-(de)ki" ekinde bulunan "e" ünlüsü uzun okunur.

  beri-deki çocuk → beridēki çocuk

  ada-daki tatil → adadāki tatil

- Ali Berat Alptekin'in derlediği Gülnar Masalları'ndan alınan aşağıdaki tümcede "-ki" eki, "önce" sözcüğüne ulanmalıydı; oysa "önce" sözcüğü kullanılmadan önad tamlaması yapılmış.(Alptekin, 2002: 319)

Bundan otuz kırk sene önce- <u>ki</u> <u>gençliğim</u> olsaydı.>Bundan otuz gırk sene- <u>ki</u> <u>gençliğim</u> olsaydı.

önad ad — önad ad

tür. ek — tür. Ek

- "Her günkü iş" önad tamlaması Gülnar'da aşağıdaki biçimde kullanılır.

  her gün- kü iş → günde-ki iş

3.3.3. ADILLAR (ZAMİR)

3.3.3.1. Sözcük Biçiminde Adıllar

3.3.3.1.1. Kişi Adılları

- 3. çoğul kişi adılı onlar sözcüğünde "l > n" değişir, "n" ikizleşmesi olur, böylece "onlar > onar" biçiminde kullanılır.

Yalın hal	o-N-ler	o-N-nar
İlgi hali	o-N-ler-in	o-N-nar-ın
Yüklenme hali	o-N-ler-ı	o-N-nar-ı
Yönelme hali	o-N-ler-e	o-N-nar-a
Ayrılma hali	o-N-ler-den	o-N-nar-dan
Bulunma hali	o-N-ler-de	o-N-nar-da

- Aşağıdaki sözcükler 2. ve 3.tekil kişi adılı gibi kullanılırlar.

  Ne istersin, ne yapacaksın → ninden, ninnen

  Ne yapacak → ninder

3.3.3.1.2. Gösterme (İşaret) Adılları

- Gülnar'da gösterme adılları aşağıdaki biçimde kullanılır.

  bu → hu

  şu → şo

  o → ho

- Aşağıdaki sözcükler, "şu, o" gösterme adılı yerine kullanılır.

  şu → endeği, hendeği, hendeki

  o → ende

- Gösterme adıllarının Gülnar'daki çekim çizelgesi

Yalın hali	İlgi hali	Yüklenme hali	Yönelme hali	Ayrılma hali	Bulunma hali
hu	hu-N-un	hu-N-u	hu-N-a	hu-N-dan	hu-N-da
şo	şo-N-un	şo-N-u	şo-N-a	şo-N-dan	şo-N-da
ho	ho-N-un	ho-N-u	ho-N-a	ho-N-dan	ho-N-da
hu-N-nar	hu-N-nar-ın	hu-N-nar-ı	hu-N-nar-a	hu-N-nar-dan	bu-N-nar-da
şo-N-nar	şo-N-nar-ın	şo-N-nar-ı	şo-N-nar-a	şo-N-nar-dan	şo-N-nar-da
ho-N-nar	ho-N-nar-ın	ho-N-nar-ı	ho-N-nar-a	ho-N-nar-dan	ho-N-nar-da

- Aşağıdaki sözcükler Gülnar'da gösterme adılı olarak kullanılır.

  buraya → bura, burıya

  burada → burda, hurda

  burası → hura, hurası

  buraları → burları

buralarda	→	bullarda, hullarda
işte burada	→	ihinaka, ihicınaka
işte, orada	→	tedda
işte, şu	→	ihi
orası	→	endēre
oraya	→	hendēre, ora, horaya
orada	→	horda
orada, yanında, yakınında	→	hendērde
oradan	→	horadan, höngürü
şura, şurası	→	hora
şuraya	→	hendēre, horaya, huraya
şurada	→	hendērde, şorda
şuradan	→	hendērden, şordan

3.3.3.1.3. Belgisiz Adıllar

Gülnar'da kullanılan belgisiz adıllar

birazı	→	cınnağı
herkes	→	herkeş, herkez
şunu bunu	→	honu hunu

3.3.3.1.4. Soru Adılları

Gülnar'da kullanılan soru adılları

hani	→	honu
hangisi	→	hangısı
ne	→	neci
neresi	→	niresi
nereye	→	hangıra
nerede	→	nirde, hangırda
nereden	→	hangırdan
nasıl	→	hangöyle

3.3.3.2. Ek Biçiminde Adıllar

3.3.3.2.1. İyelik Adılı

Gülnar'da "n" ünsüzüyle biten kimi sözcükler, 3. tekil kişi iyelik eki aldıktan sonra yönelme durumu "e" ekini alırsa iyelik eki düşer ve "n" ikizleşir.

o-N-un yan-ı > yan-ı-N-a → onun yanna

o-N-un ön-ü > ön-ü- N-e → onun önne

- 1. tekil kişi iyelik eki "-im", kimi yörelerde "-in" olarak kullanılır.

  ben-im > ben-in → benin

3.3.4. BELİRTEÇLER (ZARF)

3.3.4.1. Yer, Yön Belirteçleri

- "-den dışarı" belirteci yerine Gülnar'da, "-den ağrı" belirteci kullanılır.

  pencere-den dışarı > pencere-den ağrı → pencereden ağrı

  sınıf-den dışarı > kapıdan ağrı → sınıftan ağrı

- "-den taraf"belirteci yerine " -den ağrı" belirteci kullanılır.

  yol-den taraf > yol-dan ağrı → yoldan ağrı

  orman-den taraf > orman-dan ağrı → ormandan ağrı

- Yörede Kullanılan Diğer Yer, Yön Belirteçleri

  aşağı → aşşa, aşşağ

  en son → son baş

  iniş aşağı → depperi aşağı, depesi aşağı, geri aşağı, yüzün kuyu

  öbür taraf, öteki taraf → ötebaş

  öbür taraf, en son taraf → geribaş

  sırtüstü → yanokarı

  yanı başı → yan baş

  yönokarı → yüzü yukarı

  yukarı doğru → geriyukarı

  yukarı → okarı, yoğarı, yokarı

3.3.4.2. Zaman Belirteçleri

- Yörede Kullanılan Zaman Belirteçleri

akşam	→	ağşam, aşam
artık, gayrı	→	galan
baharda	→	baharın
biraz sonra	→	inak
boyuna	→	boyna
bu gün	→	böğün
daha, henüz	→	tāca
dün	→	düneyin
elbette	→	engücü
ertesi gün	→	devlikesi gün, devrikesi gün
gayrı	→	gāri
haftada bir	→	haftaya bir
hemen	→	ossağıt, ossahıt, ossat
hep, salt, sürekli	→	zalt
her gün	→	gündeli
her günkü	→	gündeki
ikindi vakti	→	ikindin
ikide bir	→	ikiye bir
öndeki gün, birkaç gün önce	→	öndeğün, öndöğün, öndeği, öndöğü, öndüğü gün
öğleyin	→	ölen
sabahleyin	→	sabahla, sabāla, sabānan, zabahıla, zabānan, zabahınan, zabahınan
sonra	→	sonura
sonunda	→	engücü, ileri geri
sonunda, sonuçta	→	sonbaşı
şimdi	→	hindi, ĭndi, şimdik, şincik, şindik, şindi
şimdiden sonra	→	hinden keri, şimden sonra

3.3.4.3. Nitelik Belirteçleri

- Yörede kullanılan nitelik belirteçleri

aşağı yukarı	→	aşşā yokarı, aşşā okarı
ayrıca	→	ayrıyetten
böyle	→	bȫle
daha daha	→	ta.. ta, tahı..tahı
güçlükle	→	gücün
güzel	→	gözel, gözelcene
herhalde, sanırım	→	elleğim,ellehem, hellem sār, zār, zahar
iyi	→	eyi
iyice	→	eyice, eyicene
öyle	→	höyle
kasten	→	kastenden, gastencikten
şöyle	→	höyle
şöyle böyle	→	ha höyle
tekrar tekrar	→	ikin ikin
yalnız	→	yalınız
yavaş yavaş	→	uz yavaş
yeniden	→	yenidden, yenitten
yüzükoyun	→	yüzünkuyu
zahir	→	sār, sayir, zār, zayir
zorla	→	zorunan

3.3.4.4. Nicelik Belirteçleri

- "-rek" eki ulandığı sözcüğe "biraz" anlamı katar, "k"ünsüzüyle biten sözcüklere "-rek" eki ulandığında "k" "ğ" olur. Bu sözcükler bir eylemi etkilerse; belirteç; adı etkilerse önad olur.

büyük-rek	>	büyüğ-rek	→	büyükçe
şımarık-rek	>	şımarığ-rak	→	şımarıkça
ufak-rek	>	ufağ-rak	→	ufakça
uzak-rek	>	uzağ-rak	→	uzakça

Benim arsa seninkinden büyüğrek oldu.
nicelik belirteci eylem

Senin ilgin bu çocuğu şımarığrak yaptı.
nicelik belirteci eylem

- "-ı sıra" eki ulandığı belirtece "-ince" ekinin anlamını verir.

  karar-ince > karar-ı sıra → kararı sıra

- "bir" ve "az" sözcüklerinin birleşermesiyle oluşan "biraz" nicelik belirteci Gülnar'da "birez" biçiminde kullanılır.

  bir az > biraz → birez

- Gülnar'da kullanılan diğer nicelik belirteçleri

  azıcık → cınna, ınnacık, ınnak
  azıcık → accık, acıcık, ağcık, aycık, īcık, ıccık, , ıcıcık, ığcık, ıycık, icicik, iycik
  biraz → innah
  bidda → az
  çok, daha, fazla → iyiden
  çok az → cınnak, cınnah
  çok azdan da az → cınnacık
  daha daha → iyice
  şu kadarcık → huncağız

3.3.4.5. Soru Belirteçleri

- Yörede kullanılan soru belirteçleri

  ne istersin, ne yapacaksın → ninden, ninnen
  ne zaman → kaçan
  nereye → nere
  ne → neci

  sana ne, ne yapacaksın, niye → ninden, ninnen, innen, ninnen
  ne yapacak → nindecek, ninnecek, ninder

ne yapacağım → nöreceğim

ne yapıyorsun → nögürün

3.3.5. İLGEÇLER (EDAT)

- "kadar" ilgeci yerine çoğun "-deki" eki kullanılır.

  çıngı kadar → çıngı-deki → çıngıdeki

  Çıngı kadar işe yaramadın. → Çıngıdeki işe yaramadın.

- "-e göre" ilgeci yerine "-e bakış" ilgeci kullanılır.

  Düne göre hava daha sıcak. → Düne bakış hava daha sıcak.

  Bizim tarlaya göre sizinki daha iyi. → Bizim tarlaya bakış sizinki daha iyi.

- "-den beri" ilgeci aşağıdaki ses değişimleri ile kullanılır.

  demin-den beri → Demin-den beri sesleniyorum.

  demid-den beri → Demid-den beri sesleniyorum.

  demit-ten beri → Demit-ten beri sesleniyorum.

- "-den sonra" ilgeci yerine "-den geyri -den kelli, -den keri, - den keyri, - den keyrim" ilgeçleri de kullanılır.

  bu-N-den sonra > bu-N-dan geyri → bundan geyri

  çalışdık-den sonra > çalıştık-tan kelli → çalıştıktan kell

  o-N-densonra > o-N-dan keri → ondan keri

  sonra-den sonra > sonra-dan keyri → sonradan keyri

  uyandık-den sonra > uyandık-tan keyrim → uyandıkdan keyrim

- "-den beri" ilgeci yerine "-den ağrı" ilgeci kullanılır. Aşağıdak, birinci örnekte "başlayarak" anlamıyla zaman yönünden; ikinci örnekte ise yer, yön, taraf anlamıyla yüklemin anlamını tamamlar.

  akşam-dan beri > akşam-dan ağrı → akşamdan ağrı

  yol-dan beri > yol-dan ağrı → yoldan ağrı

- "şimdi" belirtecine, "-den sonra" ilgeci eklendiğinde; orta hece düşer.

şimdiden sonra > şim-den sonra → şimden sonra

- "sonradan sonraya" sözcüğü, Gülnar'da, aşağıdaki biçimlerde kullanılır.

  sonra-dan sonraya > sonra-dan geyri → sonradan geyri
  sonra-dan sonraya > sonra-dan kelli → sonradan kelli
  sonra-dan sonraya > sonra-dan keri → sonradan keri
  sonra-dan sonraya > sonra-dan keyri → sonradan keyri
  sonra-dan sonraya > sonra-dan keyrim → sonradan keyrim

- "-diği gibi" ilgeci "-dikleyin" biçiminde de kullanılır.

  de-diği gibi > de-dikleyin → dedikleyin
  pişir-diği gibi > pişir-dikleyin → pişirdikleyin

- "eski" sözcüğü "gibi" ilgeci ile kullanılırken aşağıdaki biçimde değişir.

  eski-S-i gibi > esgi-ki gibi, eski-ki gibi → esgiki gibi, eskiki gibi

- Yörede kullanılan diğer ilgeçler

  bile → bilene
  evet → heye
  gibi → kimin
  herhalde, sanırım → herhalım, heralıma
  herhalde, sanırım → eleğem, eleğim, ellehem, ellehim, hellem
  ile → ilen
  işte → al, dahaçıka, dedā, de daha, ihi, meh, tā ihicika
  işte, al → mah, meh
  kadar → gadar, deki
  ki → kin, kine
  peki, pekiyi → pekey, pekeyi
  oysa → oysam
  velhasıl → velāsili

3.3.6. BAĞLAÇLAR

- Gülnar'da kullanılan bağlaçlar

ama → emme
çünkü → cünkü
fakat → fağat
halbuki → halbiyse
ile → ilen
ki → kin, kine, kim
meğer > meğersem, meğerseme, meğerimise, meğerinise

3.3.7. ÜNLEMLER

- Gülnar'da kullanılan ünlemler.

ah → ak
al → mah, mah
bak → teni
bak hele → teni hele
bak sen → du
ce, ci → de
çekil, git → çek
dur → du
durun → sahi mi
efendim, ne var → ey, hi
ey → yahı
gel → gel get
haydi → haydin
haydi gayri → de gāri, haydi gāri
haydi oradan → hoh
hey → yū
hi → ne var, efendim
ulan → lan, len, ülen
vah yazık → duh, tuh, teh
vah, tuh → teh

ya	→	dur, dū
ya	→	hoyu
ya	→	yav
yahu	→	yav, yavu

3.3.7.1. Yansımalar (Yansılama)

"Doğada var olan ve ses çıkaran canlı-cansız her şeyin çıkardığı seslerin yansılanması yoluyla ortaya çıkan sözcüklere yansıma sözcükler diyoruz"(Kükey, 2003: 407).

Gülnar'da, yansımaların "-ede,-edek" eklerini aldıktan sonra bir eylemle birlikte deyim olarak kullanılması çok yaygındır. Yansımalar genellikle, "düş-" başta olmak üzere "bat-, git-, kap, in-, geç-, get-" eylemleri ile birlikte deyim oluştururlar.

cağ-ada düş-	→	cağada düş-	cağış-ada düş-	→	cağışada düş-
ding-ede düş-	→	dingede düş-	far-ada düş-	→	farada düş-
lömb-ede düş-	→	lömbede düş-	puhur-ada düş-	→	puhurada düş-
şang-ada düş-	→	şangada düş-	vız-ada düş-	→	vızada düş-
zağ-ada düş-	→	zağada düş-	cız-adak bat-	→	cızadak bat-
fiş-edek git-	→	fişedek git-			
harp-ada kap-	→	harpada kap-	hoppa-dak in-	→	hoppadak in-
vız-adak geç-	→	vızadak geç-	zırp-ada get-	→	zırpada get-

3.3.8. EYLEMLER

3.3.8.1. Eylemlerin Çekimi

3.3.8.1.1. Kişi Ekleri

Gülnar'da kullanılan kişi ekleri:

	tekil	çoğul
1. kişi	-im,-in	-iz,-n, -ik, -lik, -limin
2. kişi	-sin, -n	-siniz, -niz, -z
3. kişi	yok	yok

- Kimi yörelerde geniş zaman 1.çoğul kişi eki “ -iz > -ik” olarak kullanılır.

  yaz-er-ız > yaz-ar-ık → yazarık

  çiz-er-ik > çiz-er-ik → çizerik

- Kimi yörelerde geniş zaman 2. tekil kişi kullanılırken geniş zaman eki “-( )r” ile birlikte kişi ekinin “s” ünsüzü de düşer.

  ağla-r-sin > ağla-n → ağlan

  bul-ir-sin > bul-un → bulun

  uyu -r-sin > uyu-n → uyun

- Kimi yörelerde “ne” soru belirteci, geniş zamana göre çekimlenen bazı eylemlerin başında kullanıldığında kip ve kişi eki yukardaki örnekteki değişime uğrar.

  Ne küs-er-sin > Ne küs-en → Ne küsen

  Ne bak-er-sın > Ne bak-an → Ne bakan

“Bütün Yörüklerin şive hususiyetlerinden biri de, 1. şahsın ifa ettiği fiilin ifadesinde, son harfin ‘m’ yerine ‘n’ oluşudur” (Eröz, 1991: 36).

“Zamir kökenli 1. şahıs ve bildirme ekleri ‘-ın/-in, -ız/-iz’dir” (Karahan, 1996: 177). Aşağıdaki pek çok örnek, Prof. Dr. Mehmet Eröz ve Doç. Dr. Leyla Karahan’ın yukardaki savını doğrulamaktadır.

- Kimi yörelerde geniş zaman 1. tekil kişi eki “-im > -in” olur.

  giy-er-im > giy-er-in → geyerin

  yat-er-im > yat-ar-ın → yatırın

  sat-er-im > sat-ar-ın → satırın

- Kimi yörelerde geniş zaman soru biçimi 2. tekil kişi eki “-sin > -n” olur.

  al-ir mi-sin > al-ır mı-n → alır mın

  gör-ir mi-sin > gör-ür mü-n → görür mün

- Kimi yörelerde geniş zaman olumsuz soru biçimi 2. tekil kişi eki “-sin > -n” olur.

  bağır-maz mi-sin > bağır-ma mı-n → bağırma mın

gel- mez mi-sin > gel-me mi-n → gelme min

- Kimi yörelerde, geniş zaman 2. tekil kişi kullanımında, şimdiki zaman anlamı çıkabilir. Bu kullanımda, şimdiki zaman eki "-( )yor" ile birlikte kişi ekinin "s" ünsüzü de düşer.

  bak- ıyor-sin > bak-an → bakan

  çiz-iyor-sin > çiz-en → çizen

  dolan-iyor-sin > dolan-ın → dolanın

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 1. çoğul kişi eki "-iz > -ik" olarak kullanılır

  bak-iyor-iz > bak-ıyor-uk → bakıyoruk

  gel-iyor-iz > gel-iyor-uk → geliyoruk

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 1. tekil kişi eki " -im > -in" olur.

  gör-iyor-im > gör-üyor-un → görüyorun

  yaz-iyor-im > yaz-ıyor-un → yazıyorun

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 1. tekil kişi ekinden önce "r" ünsüzü gelir, "r" ikizleşir.

  yap-iyor-im > yap-ıyor-run → yapıyorrun

  oku-yor-im > oku-yor-run → okuyorrun

- Kimi yörelerde şimdiki zaman eki "-( )yor" "-( )voru" biçiminde kullanılınca 1. tekil kişi eki "-im > -rim" ve 1. çoğul kişi eki de "-iz > -riz" olur.

  gel-iyor-im > gel-ivoru-rum → gelivorurum

  yap-iyor-im > yap-ıvoru-rum → yapıvorurum

  gel-iyor-iz > gel-ivoru-ruz → gelivoruruz

  yap-iyor-iz > yap-ıvoru-ruz → yapıvoruruz

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 2. tekil kişi çekiminde zaman eki düşer; kişi eki "-sin > -on" olur.

  isti-yor-sin > isdi-Y-on → isdiyon

  gel-iyor-sin > gel-i-Y-on → geliyon

Not: Bu söyleyiş, genelde , "ne, niçin, neden gibi soru zamirleri ya da zarfları ile kullanılır.

- Kimi eylemlerde gelecek zaman 1. tekil kişi eki “-im>-in” olur.

  ara-Y-ecek-im > ara-Y-acak-ın → arayacağın

  gel-ecek-im > gel-ecek-in → geleceğin

- Kimi yörelerde gelecek zaman 2. tekil kişi eki “-sin > -n”; 2. çoğul kişi eki “-siniz >-niz” olur.

  bil-ecek-sin > bil-ece-n → bilecen

  bil-ecek-siniz > bil-ece-niz → bileceniz

- Kimi yörelerde gelecek zaman 1. çoğul kişi eki “-im > -ik” olur.

  al-ecek-iz > al-acak-ık → alacağık

  dök-ecek-iz > dök-ecek-ik → dökeceğik

- Kimi yörelerde görülmeyen geçmiş zaman 1. tekil kişi eki “-im > -iyim” olur.

  gel-miş-im > gel-miş-i-Y-im → gelmişiyim

  yap-miş-im > yap-mış-ı-Y-ım → yapmışıyım

- Kimi yörelerde istek kipi 1. tekil kişi eki “-m > -n” olur.

  gel-eY-im > gel-i-Y-in → geliyin

  dut-a-Y-im > dut-u-Y-un → dutuyun

  yap-a-Yim > yap-ı-Y-ın → yapıyın

  var-a-Y-im > var-ı-y-ın → varıyın

- Kimi yörelerde istek kipi 1. çoğul kişi eki “-lim > -limin” biçiminde kullanılır.

  al-a-lim > al-a-lımın → alalımın

  gez-e-lim > gez-e-limin → gezelimin

- Kimi eylemlerin istek kipi 1. çoğul kişi eki “-lim > -lik” olarak değişir.

  değiş-e-lim > değiş-e-lik → değişelik

  öğren-e-lim > öğren-e-lik → öğrenelik

  yap- a-lim > yap-a-lık → yapalık

- Kimi yörelerde istek kipinin 1. çoğul kişi kullanımında, kişi ekinin "i" ünlüsü düşer. Ek "-im > -m" olur. Böylece kaynaştırma da kullanılmaz.

  ed-e-Y-im > ed-e-m → edem

  gör-e-Y-im > gör-em → görem

- Kimi yörelerde istek kipinin olumsuz, 1. çoğul kişi kullanımında "me" olumsuzluk eki, "mi" olur, yani "e" geniş ünlü darlaşır.

  bil-me-Y-iz > bil-mi-Y-iz → bilmiyiz

  gör-me-Y-iz > gör-mü-Y-üz → görmüyüz

3.3.8.1.2. Şekil ve Zaman Ekleri

1) Bildirme Kipleri

a) Geniş Zaman Ekleri

- Kişi ekleri bölümünde de belirtildiği gibi geniş zaman 2. tekil kişi kullanımında kimi yörelerde geniş zaman eki "-( )r" ile birlikte kişi ekinin "s" ünsüzü de düşer.

  aç-er-sin > aç-an → açan

  de-r-sin > de-n → den

  gezele-r-sin > gezele-n → gezelen

  üzül- r-sin > üzül-ün → üzülün

- "yat-" eyleminin geniş zaman "-( )r kullanımında "a"geniş ünlü, darlaşır, yani "a > i" değişmesi olur.

  yat-ar-ım > yat-ar-ım, yat-ır-ın → yatırım, yatırın

  yat-ar-sın > yat-ır-sın → yatırsın

  yat-ar- > yat-ır → yatır

  yat-ar-ız > yat-ır-ız → yatırız

  yat-ar-sınız > yat-ır-sınız → yatırsınız

  yat-ar-lar > yat-ır-lar → yatırlar

- Geniş zaman eki "-( )r", ünlü genişlemesi olan eylemlere, "-(e)r" biçiminde ulanır.

  giy-er-im > gey-er-im, gey-er-in → geyerim, geyerin

  in-er-im > en-er-im, en-er-in → enerim, enerin

- "r" ünsüzü ile kapanan kimi eylemlerin, geniş zaman 3. tekil kişi kullanımında geniş zaman ekinde "-(ı)r", "r" düşer; eyleme, yalnızca ünlü eklenir.

  dur-ir > dur-u → duru

  otur-ir > otur-u → oturu

- "yat-" eyleminin şart bileşik zaman "-( )r-se" kullanımında, "a" geniş ünlü, darlaşır, yani a > i değişmesi olur.

  yat-ar-sa-m > yat-ır-sa-m → yatırsam

  yat-ar-sa-n > yat-ır-sa-n → yatırsan

  yat-ar-sa- > yat-ır-sa → yatırsa

  yat-ar-sa-k > yat-ır-sa-k → yatırsak

  yat-ar-sa-nız > yat-ır-sa-nız → yatırsanız

  yat-ar-sa-lar > yat-ır-sa-lar → yatırsalar

Türkçede, geniş zamanın olumsuz kullanımında, geniş zaman eki "-( )r" düşer, olumsuzluk eki "-me", "-mez" biçiminde kullanılır.

Tekil			Çoğul		
yaz-ar-ım	> yaz-ma-m	→ yazmam	yaz-ar-ız	> yaz-ma-Y-ız	→ yazmayız
yaz-ar-sın	> yaz-maz-sın	→ yazmazsın	yaz-ar-sınız	> yaz-maz-sınız	→ yazmazsınız
yaz-ar-	> yaz-maz-	→ yazmaz-	yaz-ar-lar	> yaz-maz-lar	→ yazmazlar

- Oysa Gülnar'da kimi yörelerde geniş zamanın olumsuz 3. tekil ve çoğul kişisinde, şimdiki zaman ekinden "-( )yor" sonra "-mez" eki kullanılır.

  gel-mez > gel-iyor-maz → geliyormaz

  gel-mez-ler > gel-iyor-maz-lar → geliyormazlar

- Kimi yörelerde geniş zaman olumsuz soru biçimi 2. ve 3. tekil kişi kullanımında "-mez" ekinde bulunan "z" düşer, ek "-me" olarak kullanılır.

  bağır-maz mı > bağır-ma mı → bağırma mı

  gel-mez mi > gel-me mi → gelme mi

b) Şimdiki Zaman Ekleri

- git- eyleminin, şimdiki zaman çekiminde eylem kökünde "i > e" değişimi olur. Yani dar ünlü genişler.

  gid-iyor-um > ged-iyor-um, ged-iyor-un → gediyorun, gediyorun
  gid-iyor-sun > ged-iyor-sun → gediyorsun
  gid-iyor - > ged-iyor - → gediyor-
  gid-iyor-uz > ged-iyor-uz → gediyoruz
  gid-iyor-sınız > ged-iyor-sunuz → gediyorsunuz
  gid-iyor-lar > ged-iyor-lar → gediyorler

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 2. tekil kişi çekiminde zaman eki düşer; kişi eki "-sin >-n" biçiminde kullanılır.

  di-yor-sun > de-yor-sun, de-n → deyorsun, den
  kes-iyor-sun > kes-en → kesen
  üzül-üyor-sün > üzül-ün → üzülün
  ne örüyorsun > n ȫ r-ün → n ȫ rün

- Şimdiki zaman 2. tekil kişi çekiminde zaman eki düşer; kişi eki "-sin > -on" olur.

  isti-yor-sun > isdi-Y-on → isdiyon
  gel-iyor-sun > gel-i-Y-on → geliyon

Not: Bu söyleyiş, genelde , "ne, niçin, neden gibi soru zamirleri ya da zarfları ile kullanılır. "Eski Türkçe'de -yor eki, bir ek olarak değil bileşik eylem yapan yardımcı eylemdir, gide yorur" (Ediskun, 1963: 178).

"IX. Grup Anadolu ağızlarında '-yorur/-yörür/-yoru/-yor/-yo' şimdiki zaman ekleri kullanılır" (Karahan, 1996: 177). Haydar Ediskuvn ve Doç. Dr. Leyla Karahan'ın savları aşağıdaki birçok örnekte görülmektedir. Gülnar'da salt "-yo" eki pek kullanılmaz.

- Kimi yörelerde şimdiki zaman eki "-( )yor" konuşma dilinde; eski Türkçe'deki biçimiyle " yorur" olarak kullanılır

ol-uyor-um > ol-ayorur-um → olayorur
ol-uyor-sun > ol-ayorur-sun → olayorursun
ol-uyor- > ol- ayorur- → olayorur
ol-uyor-uz > ol-ayorur-uz → olayoruruz
ol-uyor-sunuz > ol-ayorur-sunuz → olayorursunuz
ol-uyor-lar > ol-ayorur-lar → olayoruruz

***

sil-iyor-um > sil-eyorur-um → sileyorurum
sil-iyor-sun > sil-eyorur-sun → sileyorursun
sil-iyor- > sil-eyorur- → sileyorur
sil-iyor-uz > sil-eyorur-uz → sileyoruruz
sil-iyor-sunuz > sil-eyorur-sunuz → sileyorursunuz
sil-iyor-lar > sil-eyorur-lar → sileyorurlar

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 3. tekil kişi çekiminde şimdiki zaman eki "-( )yor" "-( ) yoru" olur. Bu, yukarda değinilen "yorur "yardımcı eyleminin "-( )yor" haline dönüşmesi sırasındaki son ünsüzün düşmesi olarak açıklanabilir.

  bak-ıyor > baka yoru → bakayoru
  kullanı-ıyor > kullanıla yoru → kullanılayoru

- Kimi yörelerde şimdiki zaman eki "-( )yor" "-( )yo" olur, "r" düşer.

  bil-iyor-um > bil-iyo-m → biliyom
  bil-iyor-sun > bil-iyo-n → biliyon
  bil-iyor- > bil-iyo- → biliyo-
  bil-iyor-uz > bil-iyo-z → biliyoz
  bil-iyor-sunuz > bil-iyo-N-uz → biliyonuz
  bil-iyor-lar > bil-iyo-lar → biliyolar

- Kimi yörelerde şimdiki zaman çekiminde, " -( )yor" eki "-( )voru" olur.

  gel-iyor-um > gel-ivoru-rum → gelivorurum
  gel-iyor-sun > gel-ivoru-sun → gelivorusun
  gel-iyor- > gel-ivoru- → gelivoru

gel-iyor-uz > gel-ivoru-ruz → gelivoruruz
gel-iyor-sunuz > gel-ivoru-sunuz → gelivorusunuz
gel-iyor-lar > gel-ivoru-lar → gelivorular

** **

yap-ıyor-um > yap-ıvoru-rum → yapıvorurum
yap-ıyor-sun > yap-ıvoru-sun → yapıvorusun
yap-ıyor - > yap-ıvoru- → yapıvoru
yap-ıyor-uz > yap-ıvoru-ruz → yapıvoruruz
yap-ıyor-sunuz > yap-ıvoru-sunuz → yapıvorusunuz
yap-ıyor-lar > yap-ıvoru-lar → yapıvorular

Türkçede şimdiki zaman eki "-( )yor", ünlü ile biten bir eyleme ulandığında, sözcüğün sonundaki ünlü "e" ise "i, ü"; "a" ise "ı, u"olur.

bekle- yor > bekli-yor → bekliyor
de- yor > di-yor → diyor
söyle-yor > söylü-yor → söylüyor

- Ancak Gülnar'da kimi yörelerde bu kural uygulanmaz.

bekli-yor-um > bekle-yor-um, bekle-yor-un → bekleyorum, bekleyorun
di-yor-lar > de-yor-lar → deyorlar, deyollar
söylü-yor-sunuz > söyle-yor-sunuz → söyleyorsunuz
omuzlu-yor-uz > omuzla-yor-uz → omzlayoruz

- "doğra-" eyleminin şimdiki zaman çekimi aşağıdaki gibidir.

doğru-yor-um > dovra-yıyor-um → dovrayıyorum
doğru-yor-sun > dovra-yıyor-sun → dovrayıyorsun
doğru-yor- > dovra-yıyor- → dovrayıyor
doğru-yor-uz > dovra-yıyor-sunuz → dovrayıyorsunuz
doğru-yor-lar > dovra-yıyor-lar → dovrayıyorlar

- Kimi yörelerde şimdiki zaman 1. tekil kişi çekiminde "-(i)yor ekindeki "r" ikizleşir.

  bil-iyor-um > bil-iyorr-um → biliyorum

  yaz-ıyor-um > yaz-ıyorr-um → yazıyorum

- Türkçede şimdiki zamanın olumsuz biçiminde de yukardaki belirtilen kurala göre "-me" olumsuzluk ekinin geniş ünlüleri darlaşır, "e >i, ü"; "a > ı, u" olur.

  gel-me-yor > gel-mi-yor → gelmiyor

  tut-ma-yor > tut-mu-yor → tutmuyor

  Ancak Gülnar'da kimi yörelerde bu kural da uygulanmaz

  yaptır-mı-yor-um > yapdır-ma-yor-um → yapdırmayorum

  yaptır-mı-yor-sun > yapdır-ma-yor-sun → yapdırmayorsun

  yaptır-mı-yor- > yapdır-ma-yor- → yapdırmayor

  yaptır-mı-yor-uz > yapdır-ma-yor-uz → yapdırmayoruz

  yaptır-mı-yor-sunuz > yapdır-ma-yor-sunuz → yapdırmayorsunuz

  yaptır-mı-yor-lar > yapdır-ma-yor-lar → yapdırmayorlar

- Şimdiki zaman soru biçimi 2. tekil kişi kullanımında zaman eki, kişi eki ve soru ilgeci aşağıdaki biçimde değişir.

  git-iyor mu-sun > gid-imiyon → gidimiyon

  gör-üyor mu-sun > gör-ümüyon → görümüyon

c) Gelecek Zaman Ekleri

- Kimi eylemlerde gelecek zaman eki "-ecek" "-icek" biçiminde kullanılır.

  gel-ecek-im > gel-icek-im → geliceğim

  gel-ecek-sin > gel-ecek-sin → geliceksin

  gel-ecek- > gel-icek- → gelicek

  gel-ecek-iz > gel-icek-iz → geliceğiz

  gel-ecek-siniz > gel-icek-siniz → geliceksiniz

  gel-ecek-ler > gel-icek-ler → gelicekler

- Kimi eylemlerin, gelecek zaman 1., 2. tekil ve çoğul kişi kullanımında "-ecek" eki, "ice" olur.

1. tekil kişi	güt-ecek-im	>	güt-icē-m	→	güdicēm
2.tekil kişi	güt-ecek-im	>	güt-icē-n	→	güdicēn
1. çoğul kişi	güt-ecek-iz	>	güt-icē-z	→	güdicēz
2. çoğul kişi	güt-ecek-siniz	>	güt-icē-siniz	→	güdicēsiniz

Türkçede gelecek zaman eki "-ecek" eylem kök veya gövdelerinin sonundaki geniş-düz "a, e" ünlüleri daraltır, "ı, i, u, ü" yapar.

- Ancak aşağıdaki örnekte de görüldüğü gibi Gülnar'da kimi yörelerde bu kural uygulanmaz. Geniş-düz ünlülerle kapanan eylem kök ve gövdelerindeki bu ünlüler daralmaz. "ye-" eyleminin gelecek zaman 1., 2. tekil ve 1., 2., 3. çoğul kişi çekiminde gelecek zaman eki "-ecek" "-ce" olur.

yi-Y-ecek-im	>	ye-Y-cē-m	→	yeycēm
yi-Y-ecek-sin	>	ye-Y-cē-n	→	yeycēn
yi-Y-ecek-	>	ye-Y-cek	→	yeycek
yi-Y-ecek-iz	>	ye-Y-cē-z	→	yeycēz
yi-Y-ecek-siniz	>	ye-Y-cē-niz	→	yeycēniz
yi-Y-ecek-ler	>	ye-Y-cek-ler	→	yeyceler

- Gülnar'da, dar ünlülerden "i" ile başlayan eylem kök ve gövdelerindekindeki bu dar ünlüler, gelecek zaman kullanımında genişler, "i > e" olur.

ilet-ecek-im	>	elet-ecek-im	→	eledeceğim
ilet-ecek-sin	>	elet-ecek-sin	→	eledeceksin
ilet-ecek-	>	elet-ecek-	→	eledecek-
ilet-ecek-iz	>	elet-ecek-iz	→	eledeceğiz
ilet-ecek-siniz	>	elet-ecek-siniz	→	eledeceksiniz
ilet-ecek-ler	>	elet-ecek-ler	→	eledecekler

- Kimi yörelerde "git-" eyleminin gelecek zaman çekimi aşağıdaki gibidir.

git-ecek-im	>	get-cē-m	→	getcēm

git-ecek-sin > get-cē-n → getcēn
git-ecek- > get-cek- → getcek-
git-ecek-iz > get-cēz → getcēz
git-ecek-siniz > get-cē-niz → getcēniz
git-ecek-ler > get-cek-ler → getcekler

- Kimi yörelerde gelecek zaman eki, "-ecek" "-ece" olur.

bil-ecek-im > bil-ecē-m → bilecēm
bil-ecek-sin > bil-ecēn → bilecēn
bil-ecek- > bil-ecē- → bilecē-
bil-ecek-iz > bil-ecē-z → bilecēz
bil-ecek-siniz > bil-ecē-niz → bilecēniz
bil-ecek-ler > bil-ecē-ler → bilecēler

- Kimi yörelerde gelecek zaman olumsuz çekiminde gelecek zaman eki "-ecek" "-ce" olur.

yap-ma-Y-acak-ım > yap-ma-Y-cā-m → yapmaycām
yap-ma-Y-acak-sın > yap-ma-Y-cā-n → yapmaycān
yap-ma-Y-acak - > yap-ma-Y-cā- → yapmaycā-
yap-ma-Y-acak-ız > yap-ma-Y-cā-z → yap-maycāz
yap-ma-Y-acak-sınız > yap-ma-Y-cā-sınız → yapmaycāsınız
yap-ma-Y-acak-lar > yap-ma-Y-cā-lar → yapmaycālar

- Kimi yörelerde gelecek zamanın hikâye bileşik zamanı çekiminde şimdiki zaman eki "-ecek" ekinin sonundaki "k" - yumuşar ve ek "-eceğ" olur.

kes-ecek-ti-m > kes-eceğ-di-m → keseceğdim
kes-ecek-ti-n > kes-eceğ-di-n → keseceğdin
kes-ecek-ti- > kes-eceğ-di- → keseceğdi-
kes-ecek-ti-k > kes-eceğ-di-k → keseceğdik
kes-ecek-ti-niz > kes-eceğ-di-niz → keseceğdiniz
kes-ecek-ti-ler > kes-eceğ-di-ler → keseceğdiler

d) Görülen Geçmiş Zaman Ekleri

- Kimi yörelerde görülen geçmiş zaman 3. tekil ve çoğul kişi kullanımında, görülen geçmiş zaman eki "-di" " -ik" olur.

  3. tekil kişi gel-di > gel-ik → gelik

  3.çoğul kişi gel-di-ler > gel-ik-ler → gelikler

- Kimi yörelerde görülen geçmiş zaman 3. tekil ve çoğul kişi soru biçiminde de görülen geçmiş zaman eki "-di" "-ik" olur.

  gel-di-m mi > gel-ik mi-Y-im → gelik miyim

  gel-di-n mi > gel-ik mi-sin → gelik misin

  gel-di mi > gel-ik mi → gelik mi

  gel-di-k mi > gel-ik mi-Y-iz → gelik miyiz

  gel-di-niz mi > gel-ik mi-siniz → gelik misiniz

  gel-di-ler mi > gel-ik-ler mi → gelikler mi

- Kimi yörelerde görülen geçmiş zamanın olumsuzunda, olumsuzluk eki "-me" yerine, ek-eylemleri olumsuz yapan "değil" sözcüğü kullanılır.

  uyu-ma-dı-m > uyu-Y-uk değil-im → uyuyuk değilim

  uyu-ma-dı-n > uyu-Y-uk değil-sin → uyuyuk değilsin

  uyu-ma-dı- > uyu-Y-uk değil → uyuyuk değil

  uyu-ma-dı-k > uyu-Y-uk değil-iz → uyuyuk değiliz

  uyu-ma-dı-nız > uyu-Y-uk değil-siniz → uyuyuk değilsiniz

  uyu-ma-dı-lar > uyu-Y-uk değil-ler → uyuyuk değiller

- Kimi yörelerde görülen geçmiş zaman 2. tekil kişi soru biçiminde kişi eki ile soru ilgeci yer değiştirir.

  bil-di-n mi > bil-di mi-n → bildi min

  gel-di-n mi > gel-di mi-n → geldi min

- Kimi yörelerde, görülen geçmiş zaman 2. tekil kişi soru biçimi, “mi” soru ilgeci kullanılmadan da, eylemin son sesleminde olması gereken vurgu, ilk sesleme kayarak da söylenir.

  gör-dü-n mü > gör-dü-n → gördün → gördün
  yap-tı-n mı >yap-tı-n → yaptın → yaptın

- Kimi yörelerde görülen geçmiş zamanın hikâyesi, Gülnar’da çoğunlukla aşağıdaki biçimde kullanılır.

  bil-di-Y-di-m > bil-di-m idi → bildim idi
  bil-di-Y-di-n > bil-di-n idi → bildin idi
  bil-di-Y-di- > bil-di-Y- idi → bildiy idi
  bil-di-Y-di-k > bil-di-k idi → bildik idi
  bil-di-Y-di-niz > bil-di-niz idi → bildiniz idi
  bil-di-Y-di-ler > bil-di-ler idi → bildiler idi

e)Görülmeyen Geçmiş Zaman Ekleri

- Görülmeyen Geçmiş Zaman 3. tekil kişi kullanımında, kimi yörelerde “ -miş” eki “-ik” olur.

  bozul-muş > bozul-uk → bozuluk
  çık-mış > çık-ık → çıkık
  de-miş - de-Y-ik → deyik
  yıkan-mış > yıkan-ık → yıkanık

- Görülen geçmiş zamanın olumsuzunda olumsuzluk eki “-me” yerine ek-eylemleri olumsuz yapan “değil” sözcüğü kullanımı, görülmeyen geçmiş zamanın olumsuzunda da kullanılır. O zaman, görülmeyen geçmiş zaman eki “-miş”, “-ik” olur. Görülen ve görülmeyen geçmiş zamanın ayırımı ise; sözün gelişinden ve vurgudan anlaşılır.

  gör-me-miş-im > gör-ük değil-im → görük değilim
  gör-me-miş-sin > gör-ük değil-sin → gör-ük değilsin
  gör-me-miş- > gör-ük değil → gör-ük değil
  gör-me-miş-iz > gör-ük değil-iz → görük değiliz

gör-me-miş-siniz > gör-ük değil-siniz → görük değilsiniz
gör-me-miş-ler > gör-ük değil-ler → görük değiller

- Görülmeyen geçmiş zamanın hikâyesi kimi yörelerde aşağıdaki biçimde kullanılır. Olumsuzu da yukarda belirtilen "değil" sözcüğü ile olur.

başla-mış-dı-m > başla-Y-ık-dı-m → başlayıkdım
başla-mış-dı-n > başla-Y-ık-dın → başlayıkdın
başla-mış-dı- > baş-la-Y-ık-dı - → başlayık
başla-mış-dı-k > başla-Y-ık-dık → başlayıkdık
başla-mış-dı-nız > başla-Y-ık-dı-nız → başla-yıkdınız
başla-mış-dı-lar > başla-Y-ık-dı-lar → başla-yıkdılar

2) Dilek Kipleri

a) İstek Kipi Ekleri

- Gülnar'da genellikle sözcük kökünde bulunan "i" dar ünlü genişler ve "e"olur. Kökünde "i" dar ünlü bulunan eylemlerin istek kipi kullanımında da eylem kökünde bulunan dar ünlü "i" genişler ve "e"olur. Ayrıca bu çekimde istek kipi eki "-e" daralır ve "-i" olur.

git-e-Y-im > ged-e-Y-im, ged-i-Y-in → gedeyim, gediyin
git-e- sin > ged-e- sin → gedesin
git-e - > ged-e - → gede-
git-e-lim > ged-e-lim → gedelim
git-e-siniz > ged-e-siniz → gedesiniz
git-e-ler > ged-e-ler → gedeler

- "-e" istek kipi eki, eylem kök ve gövdelerindeki geniş-düz "a, e" ünlüleri daraltıp "i, ü" yaptığı halde, Gülnar'da "ye-" eyleminin istek kipi çekiminde eylem kökündeki geniş-düz ünlü "e" daralmaz.

yi-Y-e-Y-im > ye-Y-e-Y-im, ye-Y-e-Y-in → yeyeyim, yeyeyin
yi-Y-e-sin > ye-Y-e-sin → yeyesin
yi-Y-e- > ye-Y-e- → yeye-
yi-Y-e-lim > ye-Y-e-lim → yeyelim
yi-Y-e-siniz > ye-Y-e-siniz → yeyesiniz
yi-Y-e-ler > ye-Y-e-ler → yeyeler

- Kimi yörelerde istek kipi 1. tekil kişi kullanımında kip eki “-e”, “-ı, -i, -u, -ü” olur, yani ünlü daralır.

ver-e-mez mi-sin > ver-e-me-min → verememin

al-a maz mı-sın > al-a-ma-mın → alamamın

b) Tezlik Eylemi

- Kimi eylemlerde temel eylemin yanına gelen "-i ver-" tasvir eyleminde "i" düşer, tasvir eylemi "-ver-" olarak kulanılır.

  de-Y-iver- > de-Y-ver- → deyver-

  yap-ıver- >yap-ver- → yapver-

- Kimi yörelerde tasvir eylemi "-i ver-" yerine "-a var-"kullanılarak da tezlik eylemi yapılır.

  çık-ıver- > çık-avar- → çıkavar-

  dur-uver- > dur-avar- → duravar-

- Kimi yörelerde tasvir eylemi "-i ver-" yerine "-e düş-"kullanılarak da tezlik eylemi yapılır.

  gör-üver- > gör-edüş- → göredüş-

  bak-ıver- > bak-adüş- → bakadüş-

c) Sürerlik Eylemi

- Kimi yörelerde tasvir fiili "-ip dur-" yerine "-ip otur-" kullanılarak da sürerlik eylemi yapılır.

  çalış-ıp dur- > çalış-ıp otur- → çalışıpotur-

  yıka-Y-ıp dur- > yıka-Y-ıp otur- → yıkayıpotur-

- Kimi yörelerde tasvir fiili "-ip dur-" yerine " -ip at-" kullanılarak da sürerlik eylemi yapılır. Eski metinlerde olduğu gibi bugün de konuşurken "ip at-"eylemi "i bat-"biçiminde kullanılır.

  çalış-ıp dur- > çalış-ıp at- → çalışıpat-, çalışıbat-

  yap- ıp dur- > yap-ıp at- → yapıpat-, yapıbat-

  gör -üp dur- > gör-üp at- → görüpat-, görübat-

- Gülnar'da "-ip dur-", "-e gel-", "-e git-" eylemi ile yapılan sürerlik eylemi yayındır.

  gıldıra-Y-ıp dur- → gıldırayıpdur-
  gıldıraş-ıp dur- → gıldıraşıpdur-
  getir-e gel- → getiregel-
  getir-e git- → getireget-
  götür-e git- → götüreget-

- "-meye dur-" eki ile yapılan bileşik eylem, temel eyleme henüz başlandığını, eylemin devamlılığını belirtir. Sürerlik eylemi yapılış kuralından farklı görülse de sürerlik eylemi diyebiliriz.

  çalış-meye dur- > çalış-mayadur- → çalışmayadur-
  git- meye dur- > git-meyedur- → gitmeyedur-

- "-e kal-" tasvir eylemi ile yapılan sürerlik eylemi Gülnar'da çok yaygındır.

  çotallan-a kal- → çotallanakal-
  don-a kal- → donagal-, donakal-
  şavkar-a kal- → şavkaragal-, şavgarakal-
  titre-Y-e kal- → titreyegal-, titreyekal-
  yaman-a kal- → yamanagal-, yamanakal-
  dökül-e- kal- → dökülegal-, dökülekal-

- "tuttur-" eylemi, aşağıdaki biçimde sürerlik eylemi yapılır.

  tuttur-up dur- → dutdur-up du-a-var-

3.3.8.2. Eylemlerin Çatısı

3.3.8.2.1. Nesne Çatısı

<u>Geçişli Eylem</u>

"Hareketinin yönü dışa dönük olan eylemlere geçişli; hareketinin yönü içe dönük eylemlere de geçişsiz eylemler denir. (Kükey, 2006: 180-181). Geçişli eylemlerin kuracağı tümcelerde nesne bulunur; geçişsiz eylemlerin kuracağı tümcelerde nesne bulunmaz.

Geçişsiz eylemler, "-( )t, -dir, -( )r" yapım ekleri ile çatı değiştirip nesne alabilir, yani oldurgan eylem haline gelebilirler. Geçişli eylemlerin de aynı yapım ekleriyle geçişlilik dereceleri arttırılabilir, yani ettirgen eylem olabilirler. Türkçede "-dir" eki ile kullanılan pek çok geçişli ve geçişsiz eylem, Gülnar'da "-( )t eki ile çatı değiştirip ettirgen ve oldurgan olur.

bak- > bak-tır- > bak-ıt- → bakıt- oldurgan eylem

bük- > bük-tür- > bük-üt- → büküt- ettirgen eylem

sap- > sap-tır- > sap-ıt- → sapıt- oldurgan eylem

3.3.9. EYLEMSİLER (FİİLİMSİLER)

3.3.9.1. Eylemlikler (Adeylemler)

- "-me" adeylemi, adın yönelme durum ekini "-e" aldıktan sonra "git-" eylemi ile birlikte kullanıldığında "-ma-Y-a git-" olur. Gülnar'da "-me" adeylem ekini almadan kullanılan bu söyleyiş çok yaygındır.

  oku-ma-Y-a git- > oku-Y-a git- → okuya get-

  sat-ma-Y-a git- > sat-ma-Y-a git- → sata get-

  çalış-ma-Y-a git- > çalış-a get- → çalışa get-

3.3.9.2. Ortaçlar (Önadeylemler)

- "diği" ekinden sonra adın belirtme durum ekini "-i" alarak adlaşmış kimi önadeylemler, Gülnar'da çoğun, "-diği" ekinden önce "-( )r" ekini alarak kullanılır.

  ara-dığı-N-ı > ara-r-dığı-N-i → arardığını

  gel-diği-N-i > gel-ir-diği-N-i → gelirdiğini

  yap-dığı-N-ı > yap-ar-dığı-N-ı → yapardığını

- "-diği" ekinden sonra adın, "-i" durum ekini alarak adlaşmış kimi önadeylemlerde ekin, son hecesi düşer, "-diği" eki, "-di" olarak kullanılır.

  ol-duğu-N-u > ol-du-N-u → oldunu

  gel-diği-N-i > gel-di-N-i → geldini

- "-ecek" eki "-i" olarak da kullanılır.

  gel-ecek cuma-Y-a > gel-i cuma-Y-a → geli cumaya

3.3.9.3. Ulaçlar (Bağeylemler, Belirteçeylemler)

"-ken" , "-yor-ken", "-( )r-ken", "-ecek-ken" yapılı ulaç ekleri, Gülnar'da farklı biçimlerde kullanılır.

"IX. Grup Anadolu ağızlarında '-ka/-ke' zarf fiil eki oldukça işlektir" (Karahan; 1996: 177).

Aşağıdaki örneklerden de bunu anlamaktayız.

- Kimi yörelerde "-ken", "yor-ken", "-( )r-ken, "-ecek-ken" yapılı ulaç eklerinin sonundaki "n" düşer.

  gelir-ken → gelirke
  gidiyor-ken → gediyorka
  der-ken → derke
  yap-erken → yaparka

- "-ken" yapılı ulaç eki ve "iken" sözcüğü, aslında büyük ünlü uyumuna uymaz; ama Gülnar'da bu ek büyük ünlü uyumuna uygun biçimde kullanılır.

  ara-rken → ararka
  kayna-rken → kaynarka
  tatlı iken → tatlıyken, tatlıyıkan
  gel-iyor-ken → geliyorkan

- "-ken", "-( )r-ken", "-yor-ken" yapılı ulaç eklerinin sonuna kimi yörelerde "e" ünlüsü eklenir, böylece ek, " -kene" olur.

  der-ken → derkene
  geliyor-ken → gelirkene
  yapar-ken → yaparkene, yaparkana
  yazar-ken → yazarkene, yazarkana

- "-( )r-ken" yapılı ulaç eki yerine kimi yörelerde "-dik sıra" olarak kullanılır.

  çık-erken > çık-dik sıra → çıkdık sıra
  gez-iyor-ken > gez-dik sıra → gezdik sıra

oku-yor-ken > oku-dik sıra → okuduk sıra

yap-erken > yap-dik sıra → yapdık sıra

- "-ecek-ken" yapılı ulaç eki kullanımında kimi yörelerde "-ken" eki yerine "-oltu" sözcüğü kullanılır. Böylece ek, "-ecek oltu" olur.

  gir-ecek- ken > gir-ecek oltu → girecek oltu

  yap-acak

kayna-dıkça > kayna-dık sıra → kaynadık sıra

- "-diğimden çıksın, -diğinden çıksın" eki Gülnar'da yaygındır.

  bekle-diği-m-den çıksın → beklediğimden çıksın

  yap -tığı-m-dan çıksın → yaptığımdan çıksın

3.3.10. EK-EYLEM

- Ek-eylem geniş zaman I. tekil kişi çekiminde kişi eki "-im" "-in" olur.

  iyi-y-im > eyi-Y-in → eyiyin

  kötü-y-üm > kötü-Y-ün → kötüyün

  Bozağaç'tan-ım > Bozağaç-tan-ın → Bozağaçtanın

  şurda-Y-ım > şorda-Y-ım, şordu-Y-un → şordayın, şorduyun

- Ek-eylem geniş zaman soru biçimi kullanımında kişi eki "-sin" " -n" olur, kişi ekinden "si" düşer.

  çalışkan mı-sın > çalışkan mı-n → çalışkanmın

  sen mi-sin > sen mi-n → sen min

  hızır mı-sın > hızır mı-n → hızır mın

3.3.11. TÜMCE BİLGİSİ (SÖZ DİZİMİ)

3.3.11.1. Tümcenin Ögeleri

3.3.11.1.1. Tümcede Öğelerin Yer Değiştirmesi

a) Belirtili Nesne ile Dolaylı Tümlecin Yer Değiştirmesi

- Kimi yörelerde tümcede dolaylı tümleç olması gereken bir sözcük ya da sözcük grubu belirtili nesne; belirtili nesne olması gereken bir sözcük ya da sözcük grubu ise dolaylı tümleç görevini üstlenir. Böylece sözcük ya da sözcük grubu tümcede, "i" durumu ekini alması gerekirken "e" durumu; "e" durumu ekini alması gerekirken de "i" durumu ekini alır. Eski metinlerde örneği çok görülen bu kullanım Gülnar'da bugün de yaygındır.

Bize evimizi bulduruver. → Bizi evimize bulduruver.
d.t b.li nes. b.li nes. d.t.

biz-e > biz-i evimiz-e > evimiz-i
"e" dur. "i" dur. "e" dur. "i" dur.

Annem seni çağırıyor. → Annem sana çağırıyor
b.li nes. d.t

sen-i > san-
"i" dur. "e" dur..

Kırlara çıktım, dağları seyrettim. → Kırlara çıktım dağlara seyrettim.
b.li nes. d.t.

dağlar-ı > dağlar-a
"i" dur. "e" dur.

Ben seni doyururum. → Ben sana doyururum.
b.li nes. d.t.

sen-i > san-a
"i" dur. "e" dur.

Bıçağı tanımışlar → Bıçağa tanımışlar.
b.li nes. d.t.

bıçağı > bıçağa
"i" dur. "e" dur.

Yukardaki örnekleri doğrulayan deyimler de bugün yaygın olarak kullanılmaktadır.

avradını satmak → avradına satmak

anasını satmak → anasına satmak

- Kimi yörelerde belirtili nesne olan sözcük ya da sözcük grubu, "-i"durumu ekini almadan da kullanılır.

Ben senin ne olduğunu biliyorum. → Ben senin ne olduğun biliyorum.

b.li nes. b.li nes.

ol-duğu-N-u > ol-duğu-N

"i" dur. yalın

b) Dolaylı Tümlecin, Belirtili Nesne Olması

Çekmeceye asılmış. → Çekmeceyi asılmış.

d.t b.li nes.

çekmece-Y-e > çekmece-Y-i

"e" dur. "i" dur.

c) Öznenin, Belirtili Nesne Gibi "belirtme durumu, -i durumu" Ekini Alması

"Muhtelif boyalara girince bunun hayatı güzellik, neşe bulmuş." tümcesi,

özne yüklem

yalın

A.Berat Alptekin'in derlediği Gülnar Masallarında aşağıdaki biçimde kullanılmakta. Yanlış bir kullanım olduğunu belirtmeliyiz. Çünkü özne hep yalın durumda olur.

Muhtelif boyalara girince bunun hayatını güzellik, neşe bulmuş.

b.li nesne yüklem

d) İlgeç Tümlecinin Belirtili Nesne Olması

İlgeç tümleci olması gereken kimi sözcüklere ya da sözcük öbeklerine "ile" ilgeci ulanmadan kullanıldığı için tümcede belirtili nesne olurlar. Eski metinlerde örneği çok görülen bu kullanım bugün de yaygındır.

Sen bizimle eğleniyorsun. → Sen bizi eğleniyorsun.

i.t. b.li nes.

bizim-le > biz-i

ilgeç öbeği "i" dur.

Sen bununla baş edemezsin.

4. SONUÇ

Türkler, ilk yurtları Orta Asya'dan göçerek Anadolu'ya gelmiş, önceleri göçebe olarak yaşamış; sonraları da yerleşik düzene geçmişlerdir. Yüzyıllar içinde çeşitli etkilerle anadilimiz değişime uğramış yabancı dillerin etkisinde kalmıştır. Her bölgede yaşayanlar, gerek orada daha önce yaşayan yerli halkın dilinden; gerekse sosyal, kültürel, ekonomik nedenlerle yabancı dillerden etkilenmişlerdir. Bu etkilenme, endüstrileşmenin yoğun olduğu bölgelerde daha fazla kendini göstermiştir.

Kapalı bir bölge olan Gülnar, Orta Asya'dan taşınan gelenek, görenek ve anadilimizin günümüze değin korunduğu ender yerleşimlerden biridir. Burayı yurt tutan Yörükler, bu kültürü ve dili özenle korumuştur. Burada kullanılan sözcüklerin çoğu Türkçedir. Arapça, Farsça ve Batı dillerinden girmiş sayılı sözcük de ünlü uyumuna uydurularak kullanılmıştır. Doç. Dr. Leyla Karahan da, "Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması" adlı yapıtında, IX. grup Anadolu ağızların özelliklerini sıralarken 'bu ağızlarda ünlü uyumunun kuvvetli' olduğunu yazmakta. Bu yolla Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden korumaya çalışmış Gülnarlı.

Gülnar Ağzı'nda (Gülnarca) örneklerini ayrıntılarıyla vermeye çalıştığım bu dil laboratuvarından ilginç birkaç saptamayı belirtmek isterim.

- Eski metinlerde karşılaştığımız "yetig", "şaşırmağ" gibi sonunda "g, (süreksiz yumuşak) ğ" (sürekli yumuşak) ünsüz bulunan sözcükler Gülnar'da şimdi de kullanılmakta.

- "ç, k, p, t,"süreksiz sert (ötümsüz, sedasız, tonsuz) ünsüzleriyle başlayan pek çok sözcük, Gülnar'da, "b, c, d, g" süreksiz yumuşak (ötümlü, sedalı, tonlu) ünsüzlerle başlar. "b, c, d, g" süreksiz yumuşak (ötümlü, sedalı, tonlu) ünsüzlerle başlayan pek çok sözcük de burada "ç, k, p, t" süreksiz sert (ötümsüz, sedasız, tonsuz) ünsüzlerle başlamakta.

- Ünsüzler uyumu (ünsüz benzeşmesi) Gülnar'da çoğun uygulanmaz. Kural, ters işler diyebiliriz. Bileşik sözcüklerde de bunu görebiliriz.

- Geniş ünlüler (a, e, o, ö), sözcüğün ikinci ve son seslemlerinde (hece) darlaşır (ı ,i, u, ü). Dar ünlüler ise, pek çok sözcükte, sözcüğün ilk sesleminden (hece) başlayarak genişler.

- "ile" ilgeci yörede çok farklı biçimlerde sözcüklere ulanır.

- Gülnar'da Türkçe sözlükte yer almayan pek çok adıl, belirteç, ilgeç, bağlaç, ünlem kullanılmakta.

- Yansımalar ve onlarla yapılan eylemler oldukça yaygındır.

- Tekil 2. kişi iyelik ekinde, ilgi halinden sonra " ñ>y" değişmesi var.

- Pek çok eylemin çekiminde 1. tekil kişi eki "-im > -in" olarak kullanılır.

- Eylemlerin çekiminde kullanılan kişi ve zaman ekleri ve soru ilgecinin, olumsuzluk ekinin eylemlere ulanışı bildiğimiz, alıştığımızdan çok farklı biçimlerdedir.

- Kurallı bileşik eylemleri, özellikle sürerlik eylemini çok farklı biçimlerde görürüz.

Bildiğimiz gibi canlı bir varlık olan dil, işlenip kullanıldıkça gelişir. Üretim ilişkilerindeki değişimin kültürü de etkilediğini biliyoruz. Toroslarda yaşayan halk bu değişimden uzak kaldığı için anadilini de korumuş, işleyerek geliştirmiş. Gülnar'da yıllardır aralarında yaşadığım halde onlardan henüz duyduğum Türkçe sözcükler olabiliyor. Endüstrileşmenin bir toplumun kültür değişimindeki etkisini göz ardı edemeyiz. Türkçenin bilim dili olmadığını, işlek olmadığını savunanların Gülnar'a gelmelerini, yüzyıllardır kullanılan öz Türkçenin gücünü, şiirsel tadını almalarını öneririm. Benedict Anderson'un sözleriyle, "Göz âşık için ne ise, dil de –tarihin kendisinin kıldığı anadili- yurtsever için odur. Ananın dizinin dibinde karşılaşılan ve mezarda terk edilen o dille geçmişler onarılır, dostluklar hayal edilir, geleceğin rüyaları kurulur."

Bu küçük çalışma ile ulusal bilincin önemli bir öğesi olan dilimizin, zenginliğini ve ulusal varlığımız için önemini anımsatmak istedim. Böylece sözlüklere henüz girmemiş, ama kullanılagelen sözcük ve deyimlere, ağız özelliklerine de dilbilimcilerin ilgisini çekmeyi umuyorum.

KAYNAKÇA

AKSAN, Prof. Dr. Doğan:*"Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları:439, Ankara, 1995.

AKSOY, Ömer Asım: *"Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (El Kitabı"*, TDK Yayınları, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1968.

ALPTEKİN, Prof. Dr. Ali Berat: *"Taşeli Masalları"*, Ankara, Akçağ Yayınları/432, 2002.

ATABAY, Neşe, ÖZEL, Sevgi, KUTLUK, Dr. İbrahim: *"Sözcük Türleri"*, Dil Derneği Dizisi:2, İstanbul, Papatya Yayıncılık, 2003.

ATABAY, Neşe, ÖZEL, Sevgi, ÇAM, Ayfer: *"Türkiye Türkçesinin Sözdizimi"*, Dil Derneği Dizisi:1, Papatya Yayıncılık, İstanbul, 2003.

ATABAY, Neşe, BAYAZ, Ayla: *"Karşılıklar Kılavuzu Türkçe Sözlüklerin Yabancı Sözcüklerin Türkçe Karşılıkları"*, Ankara, Bilgi yayınevi, 1990.

AYDIN, Erdal: *"Köseçobanlı Köyü Alan Araştırması"*, 2004, Yayımlanmamış dosya.

BANGUOĞLU, Tahsin: *Türkçenin Grameri"*, Ankara, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları:528, 1995.

CAFEROĞLU, Ahmet: *"Orta Anadolu Ağızlarından Derlemeler"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları: 585, 1995.

CAFEROĞLU, Prof. Dr. Ahmet: *"Güney Doğu İllerimiz Ağızlarından Toplamalar"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları:107, 1995.

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf: *"Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü"*, İstanbul, Cem Yayınevi, 1992.

ERÖZ, Prof. Dr. Mehmet: *"Yörükler"*, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1991.

EYÜBOĞLU, İsmet Zeki: *"Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü"*, İstanbul, Sosyal Yayınlar, 1988.

GEMALMAZ, Prof.Dr. Efrasiyap: *Erzurum İli Ağızları"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları:589, 1995.

GÖĞÜŞ, Beşir, OĞUZKAN, Dr. Ferhan, ÖNERTOY, Prof. Dr. Olcay, ÜNLÜ, Mahir, KOÇAK, Sevinç:

MUSTUL, Nihat: *"Dokuz Mutlu (Yaşamı Çoğaltanlar)",* Konya, Çalı Kültür Sanat Dergisi Yayınları, 2006.

OLCAY, Prof. Dr. Selâhattin: "*Erzurum Ağzı",* Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları: 581, 1995.

ONUK, Prof. Dr. Taciser, AKPINARLI, Yrd. Doç. Dr. Feriha, ORTAÇ, Yrd. Doç. Dr. H. Serpil, ALP, Yrd. Doç. Dr. K. Özlem: *"Silifke Folkloru İşlemecilik, Dokumacılık, Örücülük, Halk Oyunları ve Giysileri",* Ankara, TTK Basımevi, 2004.

ÖZÇELİK, Yard. Doç.Dr.Saadettin: *"Urfa Merkez Ağzı"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları: 666, 1997.

ÖZDEMİR, Emin: *"Açıklamalı Atasözleri Sözlüğü",* İstanbul, Remzi Kitabevi, 1981.

ÖZKAN, Dr. Fatma: "*Osmaniye Tatar Ağzı"*, Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu TDK Yayınları:668, 1997.

ÖZÖN, Mustafa Nihat: *"Osmanlıca-Türkçe Sözlük",* İstanbul, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, 1965.

ÖZÖN, Mustafa Nihat: *"Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü"*, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 1954.

ÖZÖN, NİJAT: *"Büyük Dil Kılavuzu"*, İstanbul, YKY, 1995.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"öz türkçe sözlük",* Ankara, Bilgi Yayınevi, 1971.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Öz Türkçe Sözlük",* İstanbul, ABC Tanıtım Basımevi, 1989.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Arkadaş Türkçe Sözlük",* Ankara, Arkadaş Yayınevi, 1994.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Öz Türkçe Kılavuzu",* Ankara, Arkadaş Yayınevi, 1994.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçe Sözlük"*, İstanbul, YKY, 1995.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Edebiyat Sözlüğü"*, İstanbul, Özgür Yayınları, 1996.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçe Sözlük I",* Ankara, Dil Derneği Yayınları:9, 1998.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçe Sözlük II",* Ankara, Dil Derneği Yayınları:9, 1998.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türk Atasözleri Sözlüğü"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçe Sözlük"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Yazım Kılavuzu"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Öz Türkçe Sözlük"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçe Deyimler Sözlüğü"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali: *"Türkçedeki Yabancı Sözcükler Sözlüğü"*, Ankara, arkadaş Yayınevi, 2004.

SARIHAN, Ayhan: *"Beyceli Sözlüğü"*, Ankara, Ürün Yayınları, 2003.

ÜNLÜ, Mahir: *"Dil Bilgileri",* İstanbul, Cem Yayınevi, 1993.

YALÇIN, Cevdet: *"İmlâ Kılavuzu"*, Yalçın Emel Yayınlar, 1989.

YALÇINER, Mustafa: *"Aydıncık Günaydın Kelenderis"*, Ankara, Fırat Ofset, 2004.

YALIM, Ülkü, YALIM, Özcan: *"Türkçe'de Eş ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü",* Ankara, Bilgi Yayınevi, 1983.

YILDIRIM, Yard. Doç. Dr. Faruk: *"Adana ve Osmaniye İlleri Ağızları I-II"* Ankara, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları Yayınları: 668, 2006.

YÖRÜK, Sevim, YÖRÜK, Yaşar:*"Açıklamalı-Örnekli Deyimler Sözlüğü"*, Ankara, Eğitim Yayınları,1985.

YÜZBAŞIOĞLU, Eflatun: *"Güneşi Vuran Adam"*, Mersin, Yüksel Ofset, 2003.

YAZIM KILAVUZU: Ankara, Dil Derneği Yayınları:1, 1995.

YAZIM KILAVUZU: Ankara, Dil Derneği Yayınları:1, 2002.

ANA YAZIM KILAVUZU: Ömer Asım Aksoy başkanlığında bir kurulca hazırlanmıştır. İstanbul, Adam Yayıncılık, 1994.

Osmanlıca Türkçe Sözlük: İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1977.